

Inkomensonderzoek schrijvers en vertalers

rapportnr. 1421

april 2016

Een kwantitatief onderzoek naar de inkomsten van schrijvers
en vertalers over de belastingjaren 2013 en 2014



Inkomensonderzoek schrijvers en vertalers

Een kwantitatief onderzoek naar de inkomsten van schrijvers en vertalers over de belastingjaren 2013 en 2014

Stefan van der Veen

Philip de Jong

Dionne Faber

Onderzoek in opdracht van Vereniging van Letterkundigen en het Nederlands Letterenfonds

Den Haag, april 2016

 rapport nr. 1421

© APE Public Economics

Website: www.ape.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt via druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Inhoud

| | | |
|---|--|-----------|
| Publiekssamenvatting | 1 | |
| 1 | Inleiding en aanpak | 1 |
| 1.1 | Aanleiding | 1 |
| 1.2 | Doelstelling | 1 |
| 1.3 | Vraagstelling | 2 |
| 1.4 | Leeswijzer | 2 |
| 2 | Inkomsten en de Wet auteurscontractenrecht | 5 |
| 3 | Methode van onderzoek | 9 |
| 3.1 | Vragenlijst | 9 |
| 3.2 | Respons en respondenten | 9 |
| 3.2.1 | Auteurs | 9 |
| 3.2.2 | Opleiding | 12 |
| 3.2.3 | Werkzaamheden | 12 |
| 3.3 | Representativiteit | 13 |
| 4 | Inkomsten en inkomstenbronnen | 15 |
| 4.1 | Het totaal aan inkomsten | 15 |
| 4.2 | Inkomstenbronnen | 17 |
| 4.2.1 | Schrijf- of vertaalinkomsten en inkomsten uit andere werkzaamheden | 20 |
| 5 | Tijdbesteding en uurloon | 23 |
| 5.1 | Tijdbesteding | 23 |
| 5.1.1 | Exploitatie van het eigen werk | 24 |
| 5.2 | Uurloon | 26 |
| 5.3 | Uurloonregressie | 27 |
| 6 | Onderhandelingspositie | 31 |
| 7 | Tevredenheid | 33 |
| 7.1 | Tevredenheid vergeleken tussen groepen | 33 |
| 7.2 | Bepalende factoren van tevredenheid | 33 |
| 8 | Samenvatting en conclusies | 35 |
| Literatuurlijst | 40 | |
| Bijlage 1 Inkomsten per bron | 41 | |
| Bijlage 2 Procedure om uurloon te berekenen | 44 | |

| | |
|--------------------------|----|
| Bijlage 3 Vragenlijst | 45 |
| Bijlage 4 Aanschrijfmail | 52 |

Publiekssamenvatting

Auteurs verdienen minder dan modaal

Schrijver en vertalers verdienen ongeveer 28 duizend euro bruto per jaar. Dat is 20 procent minder dan het modale inkomen. Dit is vastgesteld in een onderzoek onder 466 auteurs dat bureau APE in opdracht van het Nederlands Letterenfonds (NLF) en de Vereniging van Letterkundigen (VvL) in 2016 heeft gedaan.

Gevraagd is naar de totale bruto-inkomsten in 2013 en 2014. Van dat totaal is bij schrijvers 55 procent toe te rekenen aan schrijf- en daaraan gerelateerde inkomsten. De rest van de inkomsten zijn afkomstig uit een dienstverband of uit andere bronnen. De inkomsten van vertalers komen voor 79 procent uit vertaal- en daaraan gerelateerde werkzaamheden.

Professionele betrokkenheid maakt verschil

Van de 466 geënquêteerde auteurs zijn 206 lid van de VvL en of betrokken bij het NLF doordat ze van dit fonds een beurs of subsidie hebben ontvangen. De overige 260 zijn die via de Stichting LIRA in 2013 en 2014 een bepaald minimumbedrag aan leenrechten en andere auteursrechtelijke vergoedingen ontvangen. Auteurs die geaffilieerd zijn met het NLF en/of VvL lid zijn, zijn in sterkere mate professioneel betrokken bij het (literaire) schrijverschap dan de overige auteurs. Deze geaffilieerden verdienen gemiddeld ongeveer 70% van hun inkomen uit schrijf- of vertaal en hieraan gerelateerde werkzaamheden. Hun gemiddelde inkomen is met 31 duizend euro 14 procent hoger dan het gemiddelde voor alle auteurs.

Onderhandelen loont

Meer dan de helft van de auteurs onderhandelt (bijna) nooit. De 44 procent van de auteurs die wel onderhandelt stelt dat onderhandelen meestal het gewenste resultaat oplevert. Onderhandelen loont dus. Onderhandelen loont niet alleen in materiële zin, het verhoogt ook de tevredenheid over de inkomsten. Dit onderstreept het belang van onderhandelen, want onderhandelen verhoogt het uurloon, verhoogt de tevredenheid over dit uurloon en verhoogt die tevredenheid nog eens extra via het hogere uurloon.

Verhoogt de nieuwe Wet auteurscontractenrecht de inkomsten?

De in 2015 ingevoerde Wet auteurscontractenrecht heeft tot doel de contractuele positie van onder andere schrijvers en vertalers ten opzichte van exploitanten te verstevigen en daardoor hogere inkomsten te verwerven. Het nu verrichte onderzoek kan als nulmeting dienen om de effecten van deze nieuwe wet op, onder meer, de inkomsten van auteurs en hun onderhandelingspositie te onderzoeken.

1 Inleiding en aanpak

1.1 Aanleiding

De VvL is een beroepsvereniging voor schrijvers en vertalers die ook opereert als belangenorganisatie. Het NLF, één van de zes cultuurfondsen van de overheid, stimuleert de kwaliteit en diversiteit in de literatuur onder meer door middel van subsidieverlening aan schrijvers en vertalers. Gezamenlijk hebben deze partijen opdracht gegeven tot een inkomensonderzoek over de belastingjaren 2013 en 2014 onder in Nederland woonachtige schrijvers en vertalers.

In 2008 heeft de VvL samen met Stichting Lira onderzoek laten doen naar de inkomsten van schrijvers en vertalers.¹ De behoefte om inzicht te hebben in de inkomsten van schrijvers en vertalers is op dit moment mogelijk nog sterker dan in 2008. Ten eerste is de *noodzaak tot ondernemerschap* onder schrijvers en vertalers toegenomen. Ten tweede kunnen door de invoering van de *Wet auteurscontractenrecht* de inkomsten van schrijvers en vertalers in de toekomst toenemen. Deze wet beoogt namelijk de positie van schrijvers en vertalers in exploitatiecontracten te verstevigen..

1.2 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is zodoende tweeledig. Enerzijds voorziet het in de behoefte aan *actueel* inzicht in de inkomsten van schrijvers en vertalers en de samenstelling van die inkomsten. Daarbij wordt speciale aandacht gegeven aan de 'nieuwe' mogelijkheden tot ondernemerschap onder schrijvers en vertalers die het gevolg zijn van toegenomen (digitale) manieren om lezers en opdrachtgevers te bereiken en de eventuele 'nieuwe' inkomstenbronnen die hieruit voortkomen. Anderzijds dient deze studie als *nulmeting* van de inkomenspositie van schrijvers en vertalers voor de invoering van de *Wet auteurscontractenrecht*. De VvL en het NLF hebben de intentie om dit onderzoek in 2017 en 2019 te herhalen in het kader van de tussenevaluatie en de eindevaluatie van de *Wet auteurscontractenrecht*. Door herhaling van het onderhavige onderzoek kunnen de effecten van de wet waargenomen worden.

¹ Binnema et al., 2008.

1.3 Vraagstelling

Dit onderzoek biedt een actueel beeld van de inkomenspositie van schrijvers en vertalers en is tegelijkertijd een nulmeting voor de evaluatie van de nieuwe wet. De twee doelen worden bereikt door de beantwoording van één algemene onderzoeksvraag: *wat was het inkomen van schrijvers en vertalers woonachtig in Nederland in belastingjaren 2013 en 2014?* Deze vraag wordt geoperationaliseerd door de *inkomstenbronnen* van schrijvers en vertalers in kaart te brengen. Dit betreft een herhaling van het onderzoek uit 2008 aangevuld met additionele en nieuwe inkomstenbronnen. Ook worden de *werkzaamheden* die schrijvers en vertalers verrichten onderzocht. Dit betreft een nadere specificering van het onderzoek uit 2008. De uren die schrijvers en vertalers per week besteden aan verschillende werkzaamheden wordt gerelateerd aan hun inkomsten. Hiermee kan het *uurloon* berekend worden. Dit biedt een basis om verschillende groepen schrijvers en vertalers met elkaar te vergelijken.

De Wet auteurscontractenrecht beoogt de *onderhandelingspositie* van onder andere schrijvers en vertalers te versterken. Een gevolg hiervan kan zijn dat het inkomen van schrijvers en vertalers toeneemt. Een actueel en nauwkeurig inzicht in de inkomenspositie van schrijvers en vertalers in de periode voor inwerkingtreding van de wet voorziet in de behoefte aan een nulmeting. Daarnaast onderzoeken we het onderhandelingsgedrag van auteurs en de mate waarin dit het gewenste resultaat heeft opgeleverd. Ook komt de vraag aan bod in hoeverre schrijvers en vertalers *tevreden* zijn met hun inkomsten. In vervolgonderzoek kan dan worden vastgesteld of de invoering van de Wet auteurscontractenrecht tot een beter onderhandelingspositie, hogere auteursinkomsten en een grotere tevredenheid heeft geleid.

De hoofdvraag van dit onderzoek werken wij uit in vier deelonderwerpen: inkomsten en inkomstenbronnen; tijdbesteding; onderhandelen; en tevredenheid met de inkomsten. Bij deze deelonderwerpen horen de volgende deelvragen:

1. Wat is de omvang en samenstelling van de inkomsten van schrijvers en vertalers naar type werk en bron en naar affiliatie met het NLF of de VvL?
2. Waaraan besteden schrijvers en vertalers hun tijd? Wat is het 'uurloon' van schrijvers en vertalers?
3. Hoe exploiteren schrijvers en vertalers hun werk? In welke mate onderhandelen ze met exploitanten? En in hoeverre heeft dit het gewenste resultaat?
4. In hoeverre zijn schrijvers en vertalers tevreden over hun inkomsten (uit schrijf- of vertaalwerkzaamheden) en welke factoren liggen daaraan ten grondslag?

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk gaan wij kort in op de Wet auteurscontractenrecht en bespreken we hoe deze wet de inkomenspositie van schrijvers en vertalers beoogt

te verbeteren. In het daaropvolgende hoofdstuk leggen wij uit hoe we de deelvragen en hoofdvraag van dit onderzoek beantwoorden. In hoofdstuk vier tot en met zeven komen achtereenvolgens de verschillende deelonderwerpen aan bod. We sluiten af met een concluderend hoofdstuk. Waar in dit onderzoek wordt gesproken van auteurs worden schrijvers en vertalers bedoeld.

2 Inkomsten en de Wet auteurscontractenrecht

De rol van het NLF en het Modelcontract

Literair vertalers en schrijvers kunnen bij het NLF financiële ondersteuning vragen bij het vertalen of schrijven van nieuw literair werk. Om in aanmerking te komen voor een dergelijke investering moeten ze aan een aantal formele voorwaarden voldoen. Zo mag het belastbaar verzamelinkomen niet hoger zijn dan € 45.000 per jaar, moeten ze reeds literair werk bij een erkende uitgeverij hebben gepubliceerd en is voor dat werk alsook voor het te schrijven of vertalen werk een Modelcontract met de uitgever overeengekomen.

Volgens het Modelcontract moeten literair vertalers van proza per 1 januari 2016 minimaal 6,5 cent per woord van de uitgever krijgen, en vertalers van poëzie € 2,29 per regel met een minimum van € 40,15 per gedicht. Bij honorering van een aanvraag voor een te vertalen werk ontvangt de vertaler van het fonds, afhankelijk van de ervaring van een vertaler, een subsidie van 8 of 10 cent per woord voor proza en € 2,80 of € 3,50 per regel, met een maximum van € 48 of € 60 per gedicht.

Schrijvers kunnen, al naar gelang de kwaliteit van het werk van de schrijver, de kwaliteit van het werkplan en de omvang en schrijftijd van het nieuw te schrijven boek, een bijdrage van € 10.000 tot € 50.000 krijgen, in maximaal drie jaar uit te betalen. De subsidies van het fonds zijn belastbaar.

Cultureel ondernemerschap en de nieuwe wet

Van schrijvers en vertalers wordt in toenemende mate gevraagd dat zij zich ondernemend opstellen. Zij zoeken daarom andere of supplementaire inkomstenbronnen bijvoorbeeld door gebruik te maken van nieuwe manieren om lezers en opdrachtgevers te bereiken. Zo kunnen auteurs met digitaal gereedschap de exploitatie van hun werk zelf ter hand te nemen.²

In veel gevallen zullen ze niettemin de medewerking van derden nodig hebben om hun werk te 'vermarkten'. Wanneer een exploitant nodig is om werk aan het publiek aan te bieden moeten de schrijvende en de exploiterende partij de afspraken over de exploitatie van het werk in een contract vastleggen. De in 2015 inge-

² Memorie van toelichting Wet auteurscontractenrecht, 2012.

voerde Wet auteurscontractenrecht heeft tot doel de contractuele positie van onder andere schrijvers en vertalers ten opzichte van de exploitanten te versterken.³ In de Modelcontracten is dit beginsel opgenomen door het royaltypercentage van de auteur te doen oplopen bij een hogere verkoop.

Eerder onderzoek toonde aan dat schrijvers en vertalers ten opzichte van exploitanten een zwakke onderhandelingspositie hebben.⁴ Deze zwakke positie kan gemakkelijk leiden tot contracten waarin met de belangen van schrijvers en vertalers onvoldoende rekening is gehouden. Ook is er onderzoek dat laat zien dat auteurs hun onderhandelingspositie ten opzichte van opdrachtgevers en exploitanten als zwak beschouwen.⁵

De Auteurswet kent slechts een beperkt aantal bepalingen inzake exploitatieovereenkomsten en biedt daarom onvoldoende houvast aan betrokken partijen bij de vormgeving en interpretatie van exploitatiecontracten.⁶ Hierbij moet worden opgemerkt dat de wet bedoeld is voor alle makers in de zin van de Auteurswet en niet uitsluitend op schrijvers en vertalers. Deze groep profiteert van de Modelcontracten, die zijn uitonderhandeld door de Literaire Uitgeversgroep (LUG) enerzijds en de VvL anderzijds. Deze Modelcontracten bevatten reeds een deel van de in de Wet opgenomen regelingen.

De nieuwe wet beoogt meer houvast te bieden. Die houvast zal met name voordeel bieden aan schrijvers en vertalers die niet met Modelcontracten werken. Zo biedt de wet steun bij het opstellen van een exploitatieovereenkomst door te bepalen dat afspraken omtrent exploitatie schriftelijk moeten worden vastgelegd. Verder stipuleert deze wet dat schrijvers en vertalers recht hebben op een in de overeenkomst nader te bepalen billijke vergoeding. Ook voorziet de wet in steun bij de uitvoering van de overeenkomst door in de wet te bepalen dat schrijvers en vertalers recht hebben op een aanvullende vergoeding van de exploitant wanneer de aanvankelijk overeengekomen vergoeding niet in verhouding staat tot de opbrengst van het werk. Dit wordt ook wel de *bestseller*-bepaling genoemd.

Verder biedt de nieuwe wet de mogelijkheid dat auteurs de overeenkomst geheel of gedeeltelijk ontbinden indien de exploitant nalaat het werk in voldoende mate te exploiteren, de zogeheten *non usus*-regel. Tot slot kunnen schrijvers en vertalers volgens de nieuwe wet een beding vernietigen dat onredelijk bezwarend is. Een voorbeeld is een clause waarin voor een onredelijk lange, of onvoldoende bepaalde termijn aanspraken worden verleend op exploitatie van toekomstige werken.

³ Memorie van toelichting Wet auteurscontractenrecht, 2012.

⁴ Hugenholtz en Guibault, 2004.

⁵ Weda et al., 2011.

⁶ Hugenholtz en Guibault, 2004.

Zodoende biedt de wet schrijvers en vertalers instrumenten om hun belangen in exploitatieovereenkomsten beter te waarborgen. Tevens voorziet de nieuwe wet in een grondslag voor de instelling van een geschillencommissie zodat auteurs bij een geschil met een exploitant een laagdrempelig alternatief hebben voor een gerechtelijke procedure.

De opbrengst vanuit auteursrecht

De economische omvang van het auteursrecht in Nederland is groot. De toegevoegde waarde van deze sector is in 2008 begroot op € 30,5 miljard.⁷ Tegelijkertijd blijkt uit onderzoek dat iets meer dan 50% van de onderzochte auteurs en uitvoerende kunstenaars beneden modaal verdient.⁸ Auteurs en andere creatieve makers slagen er blijkbaar onvoldoende in te delen in de opbrengsten van hun werk. De nieuwe wet biedt makers mogelijkheden hun belangen in exploitatiecontracten te versterken en daardoor hogere inkomsten te verwerven.

⁷ Leenheer et al., 2008.

⁸ Weda et al., 2011.

3 Methode van onderzoek

3.1 Vragenlijst

Schrijvers en vertalers zijn uitgenodigd om een web-enquête in te vullen. In samenwerking met vertegenwoordigers van de VvL en het NLF is een concept vragenlijst opgesteld. Dit concept is uitgetest door twee vertalers. Zij hebben de vragenlijst getoetst op begrijpelijkheid en volledigheid. Een link naar de definitieve web-enquête is in de tweede week van december 2015 per e-mail verstuurd naar 5.863 schrijvers en vertalers.

3.2 Respons en respondenten

De mailadressen zijn afkomstig uit het adressenbestand van de VvL en het NLF. Dit bestand is aangevuld met een selectie uit het adressenbestand van Stichting LIRA. Dit betreft schrijvers en vertalers die via de Stichting LIRA in 2013 en 2014 een bepaald minimumbedrag aan leenrechten en andere auteursrechtelijke vergoedingen ontvingen. De schrijvers en vertalers die ook in de adressenbestanden van de VvL en het NLF voor kwamen, zijn uit het adressenbestand van Stichting Lira verwijderd. Van de benaderde schrijvers en vertalers hebben er 468 de vragenlijst volledig ingevuld. Hiermee komt de respons uit op 8%. Aan het eerdere inkomensonderzoek uit 2008 hebben 391 auteurs deelgenomen.⁹

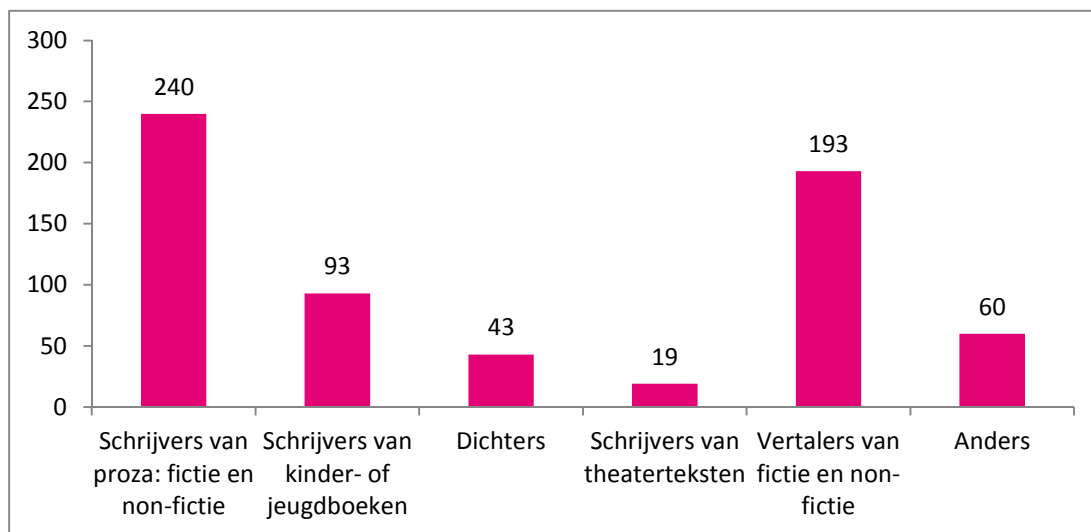
In deze paragraaf schetsen we een beeld van de auteurs die hebben deelgenomen aan het inkomensonderzoek 2013-2014. In paragraaf 3.3 onderzoeken we of dit lage responspercentage tot vertekeningen geleid heeft.

3.2.1 Auteurs

De eerste vraag was tot welke groep auteurs een respondent behoort. Figuur 3.1 geeft de verdeling van de respondenten over de verschillende groepen weer:

⁹ Binnema et al., 2008.

Figuur 3.1 Verdeling respondenten per groep (N=466)



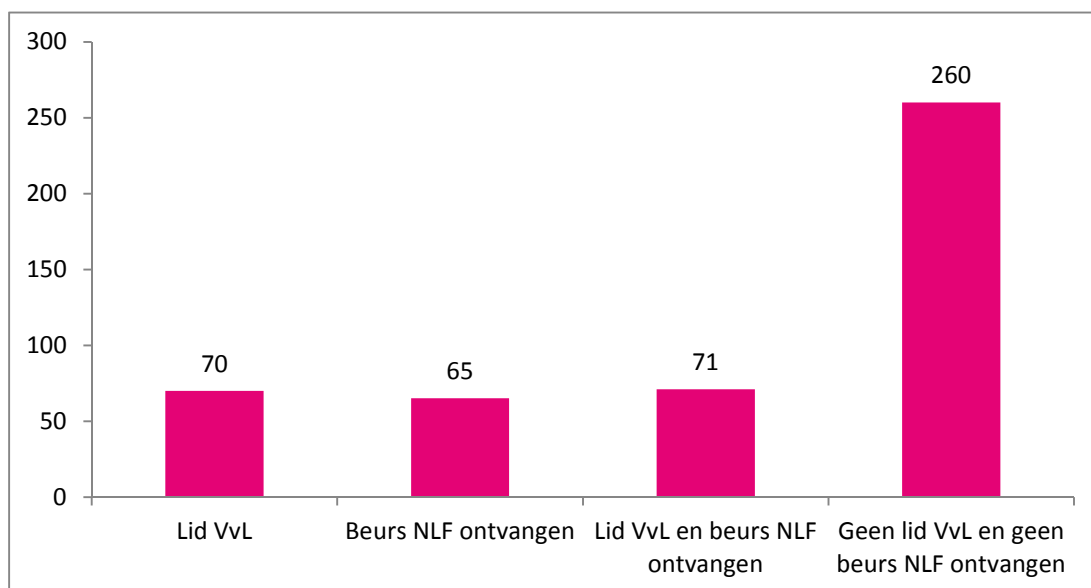
De meeste respondenten gaven aan zichzelf te rekenen tot de groep 'schrijvers van proza' (52%) en/of de groep 'vertalers' (41%). 22 auteurs die alleen voor het label 'anders' kozen, konden aangeven tot welke groep zij zichzelf rekenden. Op basis van die respons hebben wij 20 van hen kunnen indelen in een van de andere groepen. Eén respondent die aangaf scenarioschrijver te zijn en een andere respondent die aangaf niet meer als vertaler te werken, zijn buiten beschouwing gelaten.¹⁰

Figuur 3.2 geeft de verdeling van de respondenten naar affiliatie weer. We onderscheiden hier auteurs die lid zijn van de VvL (en nooit een beurs, vergoeding of subsidie van het NLF hebben gehad), auteurs die ooit een beurs van het NLF hebben gehad en geen VvL lid zijn, auteurs die zowel VvL lid zijn als ooit een beurs van het NLF hebben gehad en de overige auteurs die geen VvL lid zijn en nooit een NLF beurs hebben gehad (de niet-geaffilieerde auteurs).

70 van de 466 respondenten (15%) zijn lid van de VvL, 65 van de respondenten (14%) gaven aan ooit een beurs van het NLF te hebben gehad en 71 respondenten gaven aan zowel VvL lid te zijn als ooit een beurs van het NLF te hebben gehad (15%). 260 respondenten (56%) zijn geen lid van de VvL en hebben nooit een beurs van het NLF gehad.

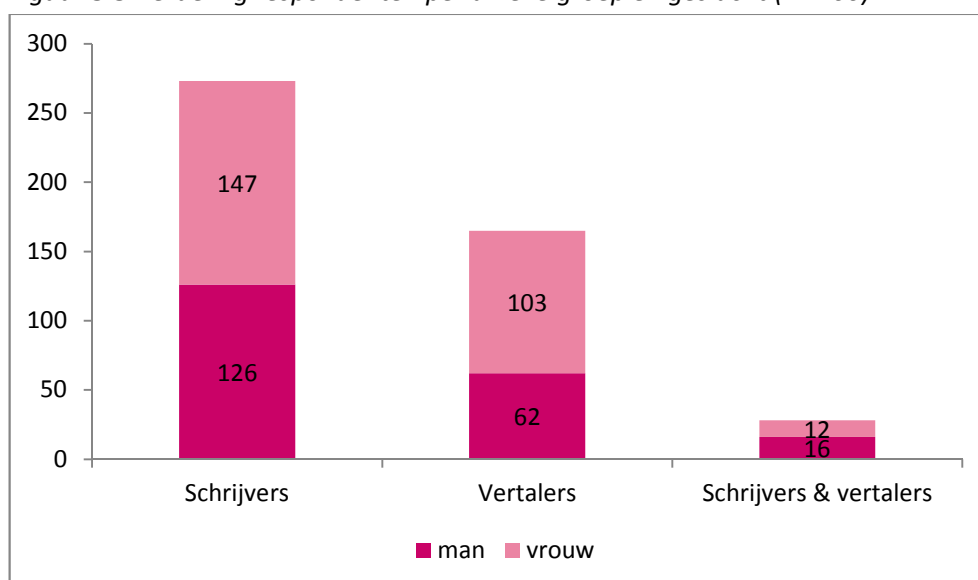
¹⁰ Het onderzoek heeft betrekking op schrijvers en vertalers die werkzaam waren in 2013 en 2014. Omdat een respondent bij deze vraag aangaf niet meer werkzaam te zijn is deze respondent buiten beschouwing gelaten. De respondent die aangaf een scenarioschrijver te zijn is ook verwijderd uit het onderzoek opdat deze groep schrijvers buiten de doelgroep van dit onderzoek valt.

Figuur 3.2 Verdeling respondenten naar affiliatie (N=466)



Wij hebben de groepen ‘schrijvers van proza’, ‘schrijvers van kinder- of jeugdboeken’, ‘dichters’ en ‘schrijvers van theaterteksten’ samengevoegd tot de bredere groep **schrijvers**. Hieronder vallen alle respondenten die aangaven zichzelf tot een of meer van deze groepen te rekenen. Dit zijn 273 respondenten (59%). 165 respondenten (35%) gaven aan zichzelf *uitsluitend* te rekenen tot de groep ‘vertalers van fictie en non-fictie’. Wij duiden ze daarom aan als **vertalers**. Dan zijn er ook nog 28 respondenten (12%) die zichzelf zowel tot de groep schrijvers als de groep vertalers rekenen. Hen noemen we **schrijvers-vertalers**. Figuur 3.3 geeft de verdeling van de respondenten over deze drie unieke groepen weer:

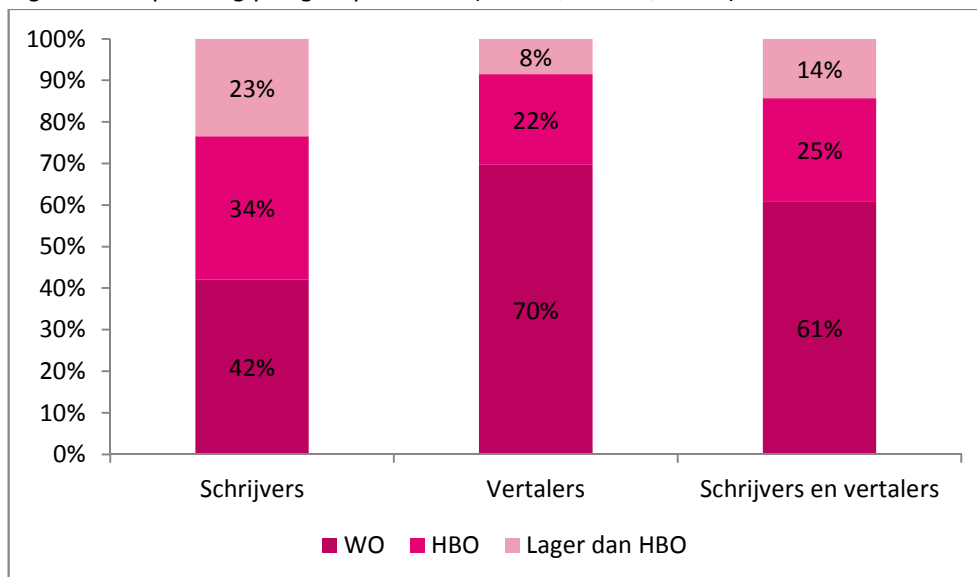
Figuur 3.3 Verdeling respondenten per unieke groep en geslacht (N=466)



3.2.2 Opleiding

Auteurs zijn hoog opgeleid. 42% van de schrijvers heeft een wetenschappelijk onderwijsdiploma. In de groepen 'vertalers' en 'schrijvers en vertalers' zijn dit er 70% en respectievelijk 61%.

Figuur 3.4 Opleiding per groep auteurs (N=273, N=165, N=28)¹¹



3.2.3 Werkzaamheden

Vervolgens hebben we de respondenten gevraagd in welke van de volgende categorieën hun schrijf- of vertaal (gerelateerde) werkzaamheden in 2013 en 2014 vallen. Ze konden hier meerdere categorieën opgeven. Tabel 3.1 geeft de verdeling naar werkzaamheden per groep weer:

¹¹ In de categorie 'Lager dan HBO' vallen auteurs die een diploma hebben voor het MBO, VMBO/HAVO/VWO of basisonderwijs en auteurs die geen opleiding hebben gevolgd of afgemaakt.

Tabel 3.1 Werkzaamheden per groep in 2013 en 2014 ^a (N=273, N=165, N=28)

| Werkzaamheden | Schrijvers | | Vertalers | | Schrijvers en vertalers | |
|-------------------------------------|------------|------------|-----------|------------|-------------------------|------------|
| | Aantal | Percentage | Aantal | Percentage | Aantal | Percentage |
| Boeken of bundels | 236 | 86% | 154 | 93% | 25 | 89% |
| Journalistiek werk | 75 | 27% | 15 | 9% | 9 | 32% |
| Wetenschappelijke boeken of teksten | 28 | 10% | 35 | 21% | 14 | 50% |
| Recensies | 30 | 11% | 4 | 2% | 6 | 21% |
| Theaterstukken | 12 | 4% | 1 | 1% | 2 | 7% |
| Teksten voor commerciële doeleinden | 26 | 10% | 40 | 24% | 7 | 25% |
| Optredens, lezingen of uitvoeringen | 119 | 44% | 14 | 8% | 11 | 39% |
| Anders | 46 | 17% | 25 | 15% | 9 | 32% |
| N | 273 | 100% | 165 | 100% | 28 | 100% |

a. meerdere antwoorden mogelijk

De meeste auteurs werkten aan boeken of bundels. Hier laten de drie groepen ongeveer hetzelfde beeld zien. Bijna de helft van de schrijvers (44%) geeft aan dat zij optredens, lezingen of uitvoeringen hebben gegeven. Schrijvers doen dit meer dan vertalers (8%). Vertalers vertalen weer meer teksten voor commerciële doeleinden (24%) en wetenschappelijke boeken of teksten (21%) dan schrijvers commerciële teksten (10%) of wetenschappelijke boeken of teksten schrijven (10%). 27% van de schrijvers geeft aan journalistieke werkzaamheden te verrichten tegenover 9% van de vertalers.

3.3 Representativiteit

Helaas zijn er geen verdere gegevens beschikbaar voor de populatie auteurs die is aangeschreven. Het is daarom moeilijk te bepalen in hoeverre de steekproef een representatieve afspiegeling vormt van de populatie. Wel kunnen we de steekproef vergelijken met een groep auteurs (N=392) die begonnen is aan de vragenlijst, maar deze niet compleet heeft ingevuld. Van deze mensen weten we tot welke groep auteurs zij zichzelf rekenen. Deze groep heeft de web-enquête afgebroken bij de vragen betreffende de omvang en samenstelling van het inkomen of daarna bij de vraag over de tijdbesteding (zie bijlage 3 voor de vragenlijst).

Tabel 3.2 Analyse representativiteit

| Auteurs | Respondenten | | Incompleet | |
|-------------------------|--------------|------------|------------|------------|
| | N | Percentage | N | Percentage |
| Schrijvers | 273 | 59% | 234 | 60% |
| Vertalers | 165 | 35% | 131 | 33% |
| Schrijvers en vertalers | 28 | 6% | 27 | 7% |
| Totaal | 466 | 100% | 392 | 100% |

Tabel 3.2 laat zien dat de verdeling van de auteurs over de verschillende groepen in onze steekproef (respondenten) weinig verschilt van de verdeling in de incomplete groep. Dit is een indicatie dat de steekproef een representatieve afspiegeling is van de gehele populatie.

4 Inkomsten en inkomstenbronnen

Het inkomen van schrijvers en vertalers is (deels) afhankelijk van de mate waarin zij erin slagen hun eigen belangen in exploitatiecontracten te borgen. De nieuwe Wet auteurscontractenrecht heeft als doel contracteerpraktijken beter te reguleren. Het inkomen van schrijvers en vertalers kan als gevolg hiervan toenemen. Mede daarom worden hier de inkomsten naar omvang en samenstelling in kaart gebracht.

We vergelijken de drie groepen die we hierboven hebben vastgesteld – schrijvers, vertalers, schrijvers en vertalers – op de volgende onderwerpen:

- totaal aan inkomsten
- schrijf- en vertaalinkomsten
- andere inkomsten.

Specifiek kijken we naar de inkomsten uit:

- de exploitatie van het digitale aanbod
- commerciële opdrachten.

4.1 Het totaal aan inkomsten

De respondenten hebben hun bruto-inkomsten per inkomstenbron opgegeven voor de belastingjaren 2013 en 2014. Deze zijn onderverdeeld naar inkomsten uit schrijf- of vertaalwerkzaamheden en die hier indirect aan gerelateerd zijn. Daarnaast onderscheiden wij ook eventueel aanvullende inkomstenbronnen. Hiermee krijgen we een beeld van de opbouw naar bron van het totaal aan inkomsten van schrijvers en vertalers.

Het gemiddeld totaalinkomen van de drie groepen auteurs is € 27.340. Dit ligt lager dan het modaal bruto-inkomen in 2013 van € 33.000 en 2014 van € 33.500.¹² Het inkomen van de auteurs ligt ook lager dan het persoonlijk inkomen van (andere) zzp'ers in 2013 en 2014. Dit was namelijk € 37.100 in 2013 en € 37.400 in 2014.¹³ De beroepsgroep zzp'ers is echter zeer breed. zzp'ers in de culturele sector verdienen in 2013 gemiddeld € 21.908.¹⁴ Dit zelfde onderzoek van Van den

¹²Zie: <http://www.cpb.nl/cijfer/kerngegevensstabel-2012-2015> voor het centraal economisch plan 2014.

¹³Zie: <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=83186NED&D1=5&D2=I&D3=0-2&D4=0,26&D5=2-3&HDR=G4,G3,T&STB=G2,G1&VW=T>.

¹⁴ Van den Born, 2013.

Born concludeert dat schrijvers in 2013 een gemiddeld bruto jaarinkomen hadden van € 20.500.

Kijken we naar de bredere beroepsgroep zzp'ers en naar het landelijke modale inkomen, dan verdienen auteurs – zo blijkt uit dit onderzoek – gemiddeld minder. In haar verkenning Arbeidsmarkt culturele sector van dit jaar, komt de SER tot een vergelijkbare conclusie:

Over het algemeen genomen is de conclusie dat personen in creatieve beroepen minder verdienen dan personen in andere beroepen waarvoor hetzelfde opleidingsniveau is vereist.¹⁵

Ook het CBS concludeert dat het inkomen van zzp'ers in de sector cultuur, recreatie en overige diensten met gemiddeld € 19.000 per jaar ten opzichte van andere zzp'ers, het laagst is. Het inkomen van deze zzp'ers is ook aanzienlijk lager dan het inkomen van werknemers in Nederland, dat gemiddeld € 39.000 bedraagt.¹⁶

Internationaal onderzoek bevestigt het beeld dat auteurs minder verdienen dan (andere) werkenden. Zo laat onderzoek in Frankrijk zien dat meer dan een derde van zelfs de bestbetaalde auteurs er een baan naast moet hebben. De Franse onderzoekers concluderen dat zes van de tien gepubliceerde schrijvers minder verdienen dan € 1.500 per jaar.¹⁷ Ook Engels en Vlaams onderzoek toont aan dat auteurs minder verdienen dan werkenden in andere sectoren.^{18, 19}

De drie groepen auteurs in dit onderzoek verschillen onderling in hun gemiddeld totaalinkomen. Het gemiddeld totaalinkomen van schrijvers is € 27.879, van vertalers € 27.166 en van de auteurs die schrijven en vertalen € 23.112. Uit ons onderzoek blijkt dat de gevonden verschillen in het totaalinkomen *niet* significant zijn. Dit houdt in dat het gevonden verschil niet verklaard kan worden door de aard van de werkzaamheden.

¹⁵ SER, 2016, p. 44.

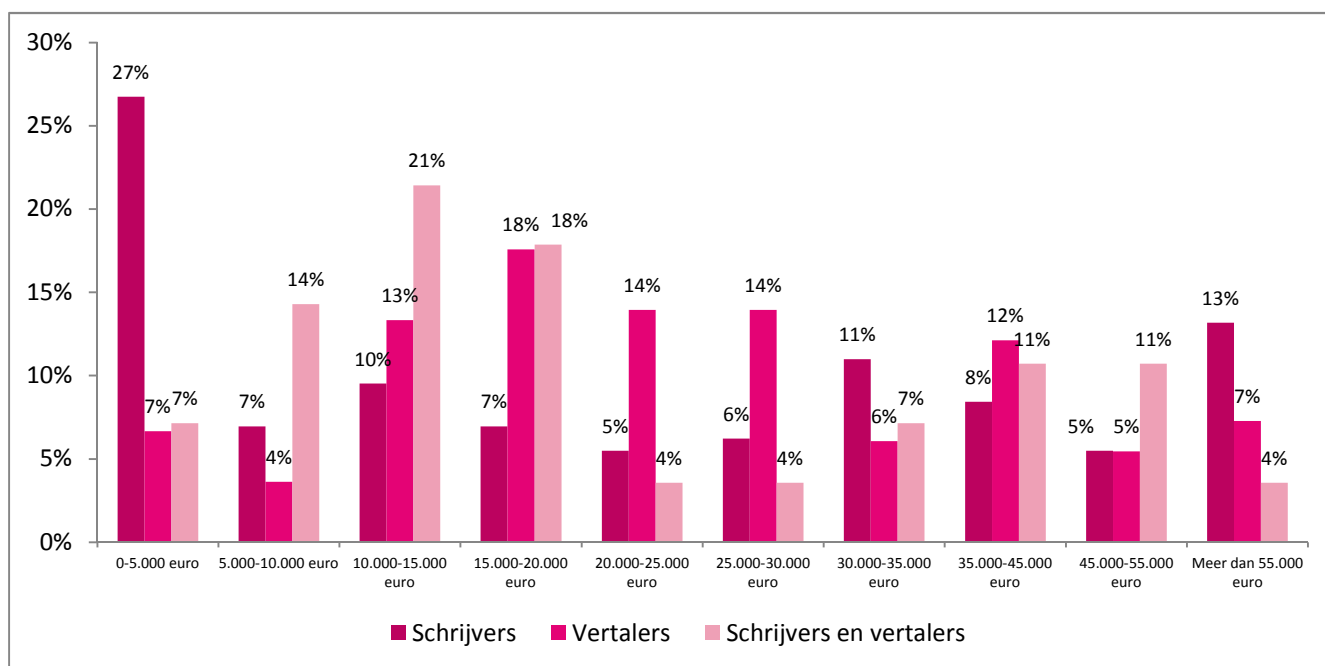
¹⁶ CBS, 2015.

¹⁷ Ministère de la culture et de la communication, 2016.

¹⁸ Jonhston et al., 2014.

¹⁹ VAV, 2011.

Figuur 4.1 Procentuele verdeling van de totale inkomsten per auteursgroep (N=273, N=165, N=28)



Figuur 4.1 geeft aan dat relatief veel schrijvers (27%) minder dan € 5 duizend per jaar aan inkomsten hebben. Ook zijn er relatief veel schrijvers (13%) met een inkomen hoger dan € 55 duizend per jaar. De inkomsten van de vertalers zijn gelijkmatiger verdeeld.

4.2 Inkomstenbronnen

Tabel 4.1 geeft de bruto-inkomsten per inkomstenbron weer voor elk van de drie groepen.²⁰ De drie groepen verschillen in de opbouw van hun inkomen. De opbouw van het inkomen van schrijvers is relatief divers. Grote inkomstenbronnen voor deze groep auteurs zijn royalty's (18%), dienstverband (15%), honoraria (12%) en inkomsten uit een uitkering, pensioenvoorziening of kapitaal (12%). Dit geldt in mindere mate voor de groep schrijvers-vertalers. Deze groep verdient gemiddeld 30% van het totaalinkomen met honoraria en 18% in een dienstverband. Dit beeld is anders voor vertalers. Vertalers verdienen gemiddeld 56% van hun totaalinkomen met honoraria. Zij hebben minder inkomsten uit dienstverband (5%) en vrijwel niets uit gages, uitvoeringen, lezingen of optredens.

²⁰ In Bijlage 1 presenteren we de bruto-inkomsten naar inkomstenbron voor alle groepen auteurs apart.

Tabel 4.1 Gemiddelde bruto-inkomsten per jaar, naar auteursgroep en bron

| Inkomstenbron | Schrijvers | | | Vertalers | | | Schrijvers en vertalers | | |
|--|-----------------|------------|-----|-----------------|------------|-----|-------------------------|------------|----|
| | Bruto-inkomsten | Percentage | N | Bruto-inkomsten | Percentage | N | Bruto-inkomsten | Percentage | N |
| Royalty's | 4.904 | 18% | 232 | 2.154 | 8% | 82 | 1.001 | 4% | 18 |
| Honoraria | 3.405 | 12% | 131 | 15.140 | 56% | 144 | 6.976 | 30% | 21 |
| Beurzen en/of subsidies | 1.635 | 6% | 45 | 1.613 | 6% | 35 | 2.302 | 10% | 7 |
| Sponsoring en/of crowdsourcing | 40 | 0% | 2 | 0 | 0% | 0 | 0 | 0% | 0 |
| Leenrechtenvergoeding, kabelgelden of thuis-kopiegelden | 985 | 4% | 217 | 1.615 | 6% | 152 | 584 | 3% | 20 |
| Commerciële schrijfoopdrachten | 1.429 | 5% | 71 | 792 | 3% | 23 | 597 | 3% | 10 |
| Gages, uitvoeringen, lezingen of optredens | 2.618 | 9% | 128 | 102 | 0% | 18 | 356 | 2% | 13 |
| Rechtenverkoop (zoals boekverfilming, vertaling of theaterbewerking) | 296 | 1% | 28 | 18 | 0% | 3 | 6 | 0% | 1 |
| Dienstverband(en) | 4.276 | 15% | 45 | 1.254 | 5% | 12 | 4.089 | 18% | 4 |
| Uitkering, pensioenvoorziening of opbrengsten van kapitaal (huur, rente) | 3.352 | 12% | 56 | 1.989 | 7% | 28 | 3.986 | 17% | 9 |
| Andere inkomsten | 4.938 | 18% | 73 | 2.488 | 9% | 36 | 3.215 | 14% | 8 |
| Totaal | 27.879 | 100% | 273 | 27.166 | 100% | 165 | 23.112 | 100% | 28 |

Tabel 4.2 Gemiddelde bruto-inkomsten per jaar, naar affiliatie en bron

| Inkomstenbron | Lid VvL (N=70) | | Beurs NLF ontvangen (N=65) | | Lid VvL en beurs NLF ont- vangen (N=71) | | Geen lid VvL en geen beurs NLF ontvangen (N=260) | |
|---|---------------------|-------------|-------------------------------|-------------|--|-------------|---|-------------|
| | Bruto- inkomsten | Percentage | Bruto- inkomsten | Percentage | Bruto- inkomsten | Percentage | Bruto- inkomsten | Percentage |
| Royalty's | 5.567 | 18% | 4.326 | 16% | 3.963 | 11% | 2.962 | 12% |
| Honoraria | 9.579 | 31% | 6.353 | 24% | 8.461 | 24% | 7.456 | 31% |
| Beurzen en/of subsidies | 136 | 0% | 4.889 | 18% | 6.208 | 18% | 35 ²¹ | 0% |
| Sponsoring en/of crowdsourcing | 64 | 0% | 0 | 0% | 0 | 0% | 25 | 0% |
| Leenrechtenvergoeding, kabelgelden of thuishoer- gelden | 2.489 | 8% | 493 | 2% | 1.120 | 3% | 1.022 | 4% |
| Commerciële schrijfoverdrachten | 1.114 | 4% | 452 | 2% | 2.507 | 7% | 969 | 4% |
| Gages, uitvoeringen, lezingen of optredens | 1.777 | 6% | 1.872 | 7% | 2.838 | 8% | 1.131 | 5% |
| Rechtenverkoop (zoals boekverfilming, vertaling of theaterbewerking) | 488 | 2% | 235 | 1% | 248 | 1% | 66 | 0% |
| Dienstverband(en) | 2.320 | 8% | 2.535 | 9% | 2.275 | 6% | 3.847 | 16% |
| Uitkering, pensioenvoorziening of opbrengsten van kapitaal (huur, rente) | 4.605 | 15% | 1.662 | 6% | 3.825 | 11% | 2.512 | 10% |
| Andere inkomsten | 2.493 | 8% | 3.997 | 15% | 3.993 | 11% | 4.350 | 18% |
| Totaal | 30.632 | 100% | 26.813 | 100% | 35.437 | 100% | 24.375 | 100% |

²¹ Vier auteurs gaven aan nooit een beurs van het NLF te hebben ontvangen, maar wel inkomsten te hebben uit de bron 'beurzen en/of subsidies'. Het moet hier dus gaan om beurzen en subsidies van andere verstrekkers dan het NLF. Het beurs/subsidiebedrag voor deze vier auteurs varieerde van € 250 als minimum tot € 3.500 als maximum in 2013 en 2014.

Beurzen en subsidies zijn voor zowel schrijvers als vertalers gemiddeld 6% van het totaalinkomen.²² Voor de groep schrijvers-vertalers is dit aandeel groter, namelijk 10%. Inkomsten uit sponsoring of *crowdsourcing* maakt voor alle drie de groepen auteurs (vrijwel) geen deel uit van hun gemiddeld totaalinkomen.

Tabel 4.2 geeft de inkomsten naar bron en affiliatie van de auteurs weer. Deze tabel laat zien dat voor auteurs die ooit een beurs van het NLF hebben gehad, beurzen en/of subsidies in 2013 en 2014 18% van hun totale inkomsten uitmaakten (ten opzichte van gemiddeld 6% voor alle auteurs samen). Dit is ongeveer een kwart van de schrijf-, vertaal- en hieraan gerelateerde inkomsten.

In deze groep auteurs zitten echter ook auteurs die weliswaar ooit een beurs van het NLF hebben gehad, maar dit niet hebben gehad in 2013 of 2014. Omdat we gemiddelden rapporteren van alle auteurs die ooit een beurs hebben gehad, geeft dit een vertekend beeld. Wanneer we kijken naar de auteurs die in 2013 of 2014 inkomsten hadden uit beurzen en/of subsidies (N=87), zien we dat deze inkomstenbron 27% van hun totaalinkomsten uitmaken en 33% van de inkomsten uit hun schrijverschap.

Verder is uit Tabel 4.2 af te leiden dat het gemiddelde inkomen van auteurs die geaffilieerd zijn met de VvL of het NLF gelijk is aan 31.000 euro, 14 procent meer dan het gemiddelde voor de hele groep auteurs.

4.2.1 Schrijf- of vertaalinkomsten en inkomsten uit andere werkzaamheden

Het aandeel van een specifieke inkomstenbron voor het totaalinkomen van de auteurs verschilt per groep. Dit verschil blijft bestaan wanneer we de inkomstenbronnen groeperen naar schrijf- en vertaalinkomsten en hieraan gerelateerde inkomsten en overige, niet-schrijf en -vertaalgerelateerde inkomsten. We hanteren hierbij de volgende verdeling:

Schrijf- en vertaalinkomsten en hieraan gerelateerde inkomsten:

- Royalty's
- Honoraria (zoals voorschotten of opdrachtvergoedingen)
- Beurzen en/of subsidies
- Sponsoring en/of *crowdsourcing*
- Leenrechtenvergoeding, kabelgelden of thuiskopiegelden
- Commerciële schrijfp opdrachten
- Gages, uitvoeringen, lezingen of optredens
- Rechtenverkoop (zoals boekverfilming, vertaling of theaterbewerking)

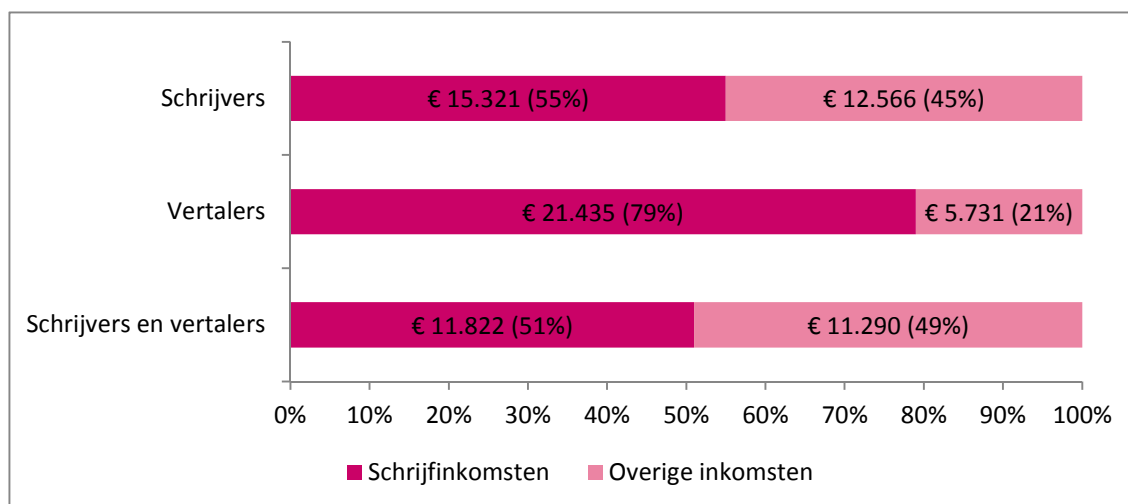
Niet-schrijf en -vertaalgerelateerde inkomsten:

- Dienstverband(en)

²² Beurzen en subsidies vormen voor schrijvers 11%, voor vertalers 8% en voor schrijvers-vertalers 19% uit van hun schrijf- of vertaalgerelateerde inkomsten.

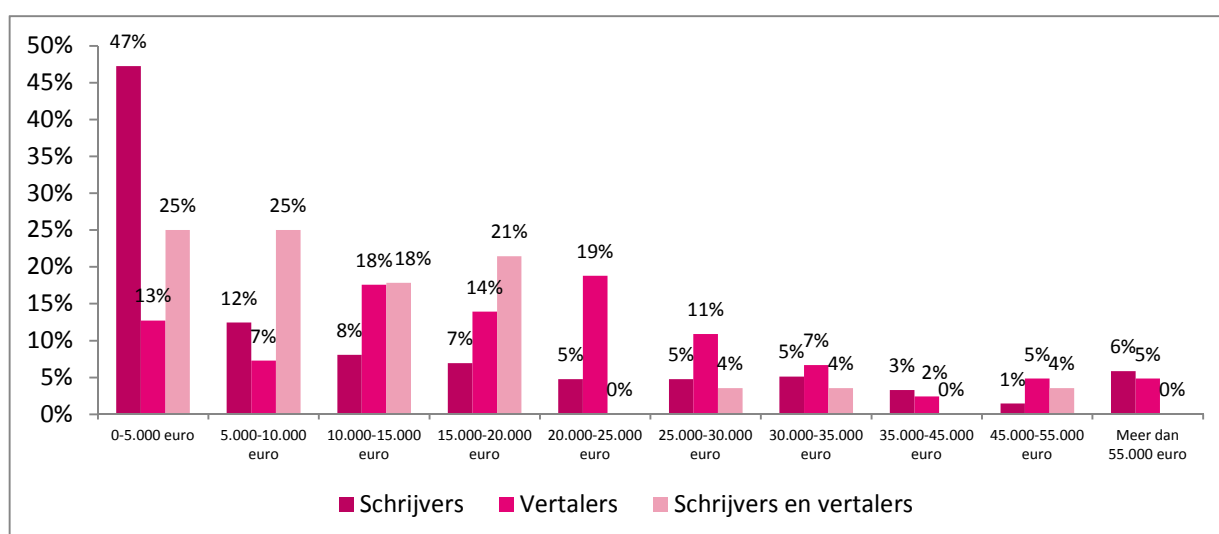
- Uitkering, pensioenvoorziening of opbrengsten van kapitaal (huur, rente)
- Andere inkomsten

Figuur 4.2 Schrijf- of vertaalinkomsten en overige inkomsten per groep auteurs (N=273, N=165, N=28)



Uit Figuur 4.2 blijkt nog duidelijker dat vertalers een groter deel van hun totaalinkomen verdienen met vertaal- en hieraan gerelateerde werkzaamheden dan schrijvers. Het verschil wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat schrijvers een groter aandeel van hun totaalinkomen verdienen met niet-gerelateerde (overige) inkomsten. Het aandeel overige inkomsten is bij degenen die geaffilieerd zijn met het NLF of de VvL aanzienlijk lager (rond de 30%) dan bij de andere auteurs.

Figuur 4.3 Procentuele verdeling van de schrijf- of vertaalinkomsten per auteursgroep



Figuur 4.3 geeft aan dat de grootste groep schrijvers (47%) minder dan € 5.000 per jaar verdient met schrijf- en hieraan gerelateerde werkzaamheden. Vertalers verdienen aanzienlijk meer met vertaal- en hieraan gerelateerde werkzaamheden.

Dit geldt ook voor de schrijvers-vertalers. De ‘kleinverdieners’ bestaan grotendeels uit niet-geaffilieerden.²³

Inkomsten uit digitaal aanbod en commerciële opdrachten

132 auteurs (28%) geven aan inkomsten uit de digitale exploitatie van hun werk te hebben ontvangen in 2013 en 2014. Tabel 4.3 geeft de inkomsten uit exploitatie van digitaal aanbod en commerciële opdrachten per groep auteurs weer:

Tabel 4.3 Inkomsten uit exploitatie digitaal aanbod en commerciële opdrachten (N=273, N=165, N=28)

| | Totaalinkomen | Schrijf-vertaalinkomsten | Inkomsten uit digitaal aanbod | Inkomsten uit commerciële opdrachten |
|-------------------------|----------------------|---------------------------------|--------------------------------------|---|
| Schrijvers | € 27.879 | € 15.312 | € 438 (N=93) | € 1.429 (N=71) |
| Vertalers | € 27.166 | € 21.435 | € 287 (N=30) | € 792 (N=23) |
| Schrijvers en vertalers | € 23.112 | € 11.822 | € 48 (N=9) | € 597 (N=10) |

De schrijvers verdienen hier het meest mee, gemiddeld € 438 per jaar. De 30 vertalers die aangaven hieruit inkomsten te hebben, verdienen hiermee gemiddeld € 287 per jaar.

Schrijvers verdienen gemiddeld ook meer met commerciële opdrachten dan vertalers en auteurs die schrijven en vertalen. Voor schrijvers maken inkomsten uit commerciële opdrachten gemiddeld 5% van hun totaalinkomen uit en gemiddeld 9% van het inkomen dat zij met schrijf- en hieraan gerelateerde werkzaamheden verdienen. Voor vertalers is dit 3% en respectievelijk 4%. En voor de groep schrijvers-vertalers 3% en respectievelijk 5%.

²³ De schrijf- of vertaalinkomsten zijn voor 69% van alle niet-geaffilieerde auteurs (N=260) € 15.000 of minder per jaar. Dit geldt voor 42% van de geaffilieerde auteurs (N=206).

5 Tijdbesteding en uurloon

In dit hoofdstuk gaat de aandacht uit naar het aantal uren per week die auteurs aan de verschillende werkzaamheden besteden. Daarmee kunnen we voor een bepaalde activiteit de inkomsten per uur berekenen om zo te komen tot het bruto-uurloon dat een auteur verdient met zijn schrijfgerelateerde werkzaamheden. Specifiek kijken we ook naar het aantal uren dat auteurs besteden aan de exploitatie van hun eigen werk.

5.1 Tijdbesteding

In Tabel 5.1 staan de uren die de drie auteursgroepen gemiddeld per week besteden aan verschillende werkzaamheden. We gaan er hierbij van uit dat de verschillende werkzaamheden afzonderlijke categorieën betreffen en samen een volledig beeld geven van de werkweek van auteurs.

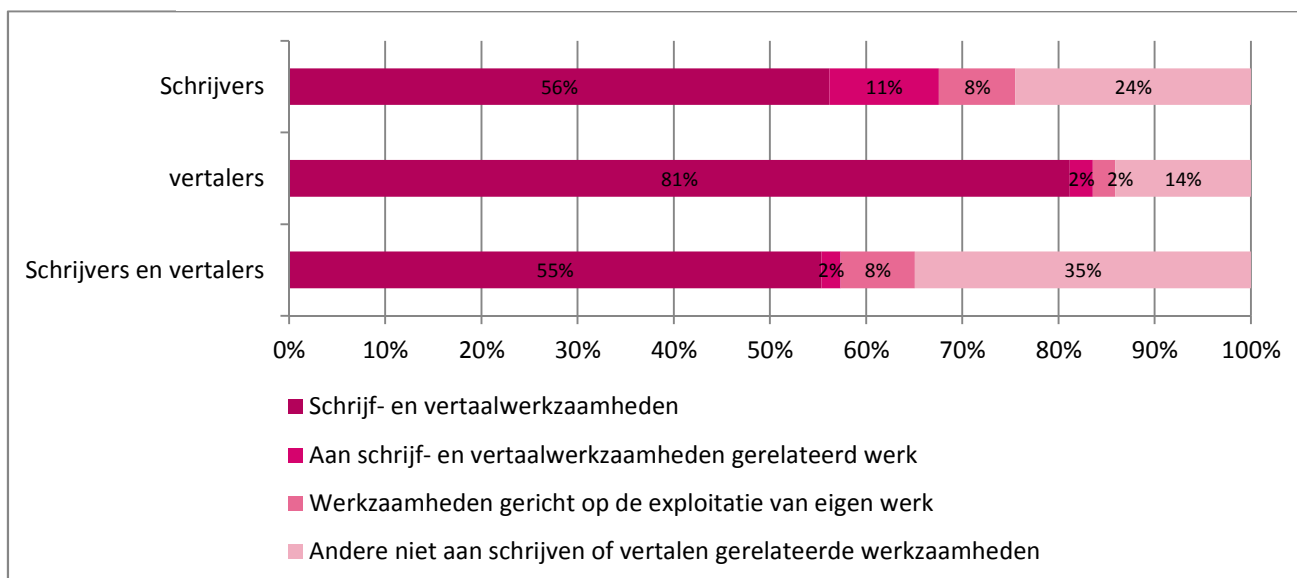
Tabel 5.1 *Tijdbesteding in uren per week naar auteursgroep en werkzaamheden (N=254, N=161, N=28)²⁴*

| Werkzaamheden | Schrijvers | Vertalers | Schrijvers en vertalers |
|--|------------|-----------|-------------------------|
| Schrijf- en vertaalwerkzaamheden | 20 | 28 | 22 |
| Aan schrijf- en vertaalwerkzaamheden gerelateerd werk | 4 | 1 | 1 |
| Werkzaamheden gericht op de exploitatie van eigen werk | 3 | 1 | 3 |
| Andere niet aan schrijven of vertalen gerelateerde werkzaamheden | 9 | 5 | 14 |
| Totaal | 36 | 35 | 40 |

Gemiddeld werken schrijvers 36 uur per week. Vertalers werken gemiddeld 35 uur per week en schrijvers die ook vertalen werken gemiddeld 40 uur per week.

²⁴ Er zijn auteurs waarbij het aantal uur per week voor de verschillende werkzaamheden optelt tot meer dan 80 uur per week. Dergelijke grote aantallen uren komen slechts bij 19 schrijvers en 4 vertalers voor. Omdat deze aantallen de gemiddelden sterk beïnvloeden laten we ze buiten beschouwing voor de analyses in dit hoofdstuk.

Figuur 5.1 Tijdbesteding per auteursgroep (N=254, N=161, N=28)



Figuur 5.1 geeft het aandeel van elke soort werkzaamheid in de totale werkweek van de verschillende auteurs weer. Schrijvers en de groep schrijvers-vertalers besteden respectievelijk 56% en 55% van hun werkweek aan schrijf- en vertaalwerkzaamheden. Vertalers besteden hieraan aanzienlijk meer tijd, namelijk 81% van hun werkweek. Zij besteden minder tijd aan gerelateerde werkzaamheden zoals lezingen, uitvoeringen of optredens. Vertalers spenderen gemiddeld 86% van hun werkweek aan vertaal- of hieraan gerelateerde werkzaamheden. Hiermee verdienen zij gemiddeld 79% van hun totaalinkomen (zie Figuur 4.2).

Deze verhouding is minder gelijk voor de groep schrijvers en vertalers. De groep spendeert gemiddeld 65% van de werkweek aan schrijf- en vertaal- en hieraan gerelateerde werkzaamheden en verdienen hiermee 51% van hun inkomen.

Voor schrijvers is de verhouding nog minder evenredig. Zij spenderen 76% van hun tijd aan schrijven en hieraan gerelateerde werkzaamheden en verdienen hiermee 55% van hun inkomen. Het feit dat schrijvers gemiddeld toch het meest verdienen ten opzichte van vertalers en de groep schrijvers en vertalers wordt verklaard door het feit dat schrijvers vaker in loondienst werken en aanzienlijk meer overige inkomsten hebben. Het inkomen uit deze bronnen vult hun inkomen dat zij schrijvend verdienen ruim aan.

5.1.1 Exploitatie van het eigen werk

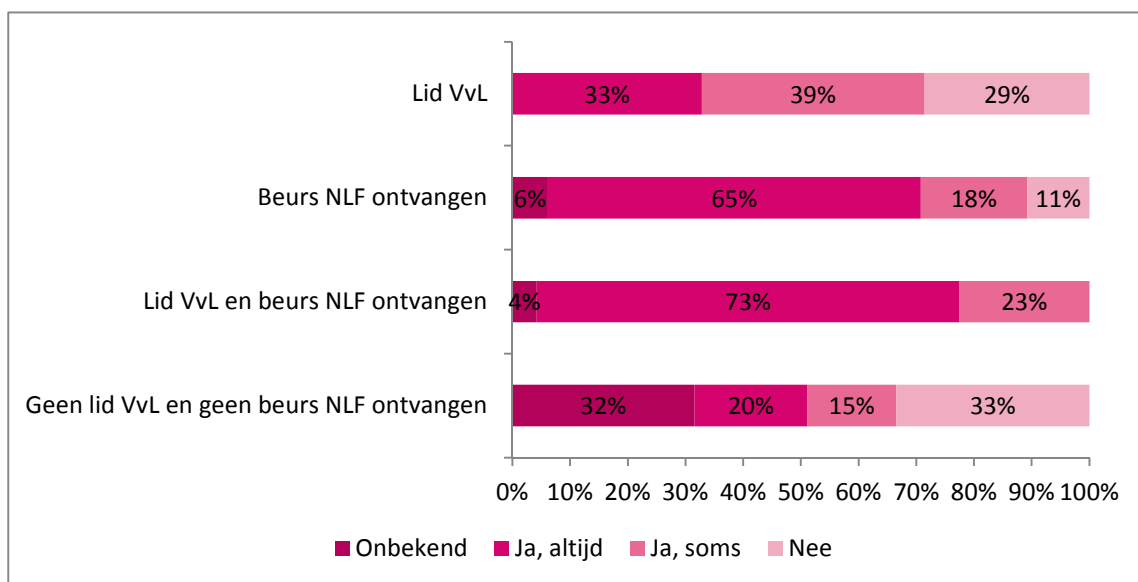
Schrijvers en vertalers zien zich in toenemende mate genoodzaakt zich ondernemend op te stellen. Dit is het gevolg van toegenomen manieren om lezers en opdrachtgevers te bereiken, met name op digitaal gebied. Het gevolg hiervan kan zijn dat schrijvers en vertalers hiermee nieuwe, andere of supplementaire inkom-

stenbronnen aanboren. Ook kunnen schrijvers en vertalers door toegenomen mogelijkheden de exploitatie van hun werk in ruimere mate zelf ter hand te nemen.²⁵

Onderdeel van de nulmeting is het in kaart brengen van de tijd die auteurs spenderen aan exploitatie van eigen werk. Onder exploitatie van eigen werk verstaan wij zowel acties gericht op het zelf exploiteren en distribueren van eigen werken bijvoorbeeld via internet, als onderhandelingen met derden over de exploitatie. De nieuwe Wet auteurscontractenrecht heeft tot doel de contractuele positie van onder andere schrijvers en vertalers ten opzichte van de exploitanten van hun werk te verstevigen.²⁶ De verwachting is dat door versteviging van de contractuele positie van schrijvers en vertalers de tijd die zij besteden aan onderhandelingen over de exploitatie van hun werk zal toenemen. Zij hebben immers een betere uitgangspositie voor onderhandelingen zo is het idee. Het effect van de wet hierop kan bepaald worden wanneer deze meting herhaald wordt in de toekomst. Wij komen hier in het volgende hoofdstuk op terug.

Figuur 5.1 laat zien dat schrijvers en schrijvers-vertalers gemiddeld 8% van hun werkweek besteden aan de exploitatie van eigen werk (3 uur per week). Vertalers besteden hieraan minder tijd, namelijk maar 2% van hun werkweek (1 uur per week). Dit is des te opmerkelijker omdat vertalers het grootste deel van hun inkomsten verdienen uit honoraria (56%) en royalty's (8%) die bepaald worden door onderhandelbare afspraken.

Figuur 5.2 Gebruik Modelcontracten naar affiliatie (N=70; N=65; N=71; N=260)



Figuur 5.2 geeft het gebruik van Modelcontracten weer naar affiliatie van de auteurs. Auteurs die ooit een beurs van het NLF hebben gehad en auteurs die daar-

²⁵ Memorie van toelichting Wet auteurscontractenrecht, 2012.

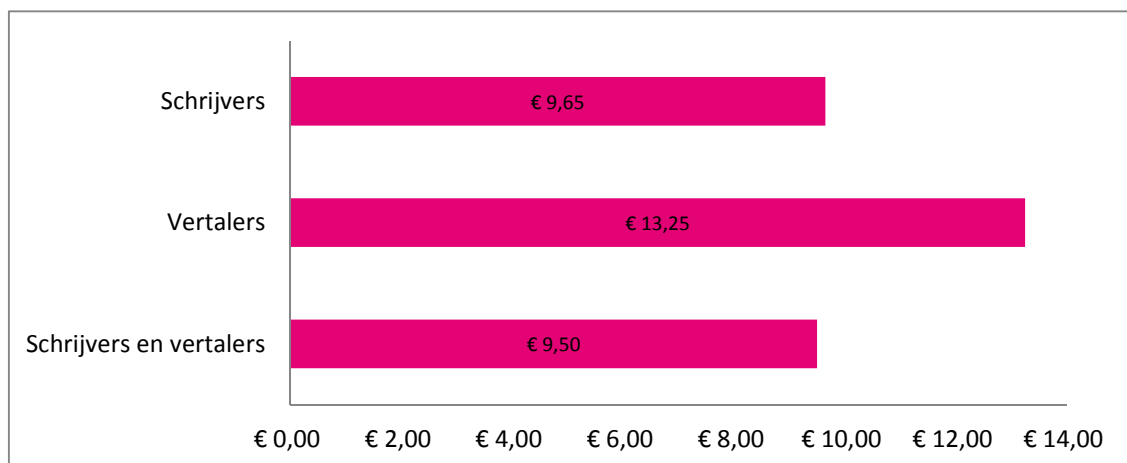
²⁶ Memorie van toelichting Wet auteurscontractenrecht, 2012.

naast ook VvL lid zijn maken voor het overgrote deel (83% en 96% respectievelijk) gebruik van Modelcontracten (altijd dan wel soms). Het NLF stelt dit verplicht. Hoewel deze verplichting niet geldt voor auteurs die VvL lid zijn (en geen NLF-beurs hebben gehad), maken veel van deze auteurs ook gebruik van Modelcontracten (72%). Van de auteurs die noch VvL lid zijn, noch een beurs van het NLF hebben gehad maakt niet meer dan 35% gebruik van het Modelcontract.

5.2 Uurloon

Wat is het bruto-uurloon van de verschillende groepen auteurs? Op basis van de uren en het inkomen hebben wij het uurloon kunnen berekenen dat de verschillende groepen auteurs verdienen. Het gaat hierbij om het loon dat zij verdienen met schrijven of vertalen of hieraan gerelateerde werkzaamheden.²⁷ Het uurloon dient als basis om de verschillende groepen nauwkeurig met elkaar te vergelijken. Het gaat steeds om *bruto* bedragen, maar we laten de vermelding hiervan verder weg.

Figuur 5.3 Gemiddeld schrijvend bruto-uurloon per groep auteurs (N=242, N=158, N=28)



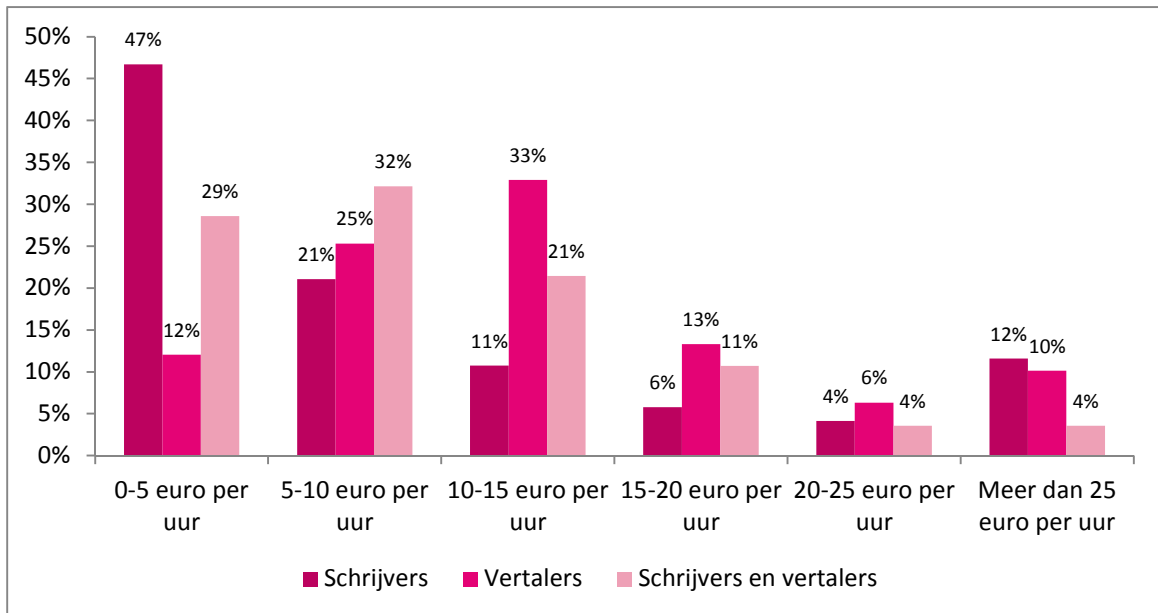
Vertalers hebben een gemiddeld 'schrijvend uurloon' van € 13,25. Dit is bijna € 4 meer dan dat van schrijvers en van schrijvers-vertalers. Toch zijn de totale inkomsten van schrijvers gemiddeld groter dan die van vertalers. Schrijvers vullen hun inkomsten uit schrijf en hieraan gerelateerde werkzaamheden immers in ruimere mate aan met inkomsten uit andere, niet gerelateerde werkzaamheden.

Analyse van de data wijst uit dat het gemiddeld uurloon zoals hierboven gerapporteerd in sterke mate afhankelijk is van enkele schrijvers en vertalers die een veel hoger uurloon hebben dan gemiddeld (meer dan 50 euro). Deze auteurs zijn voor de berekening van het gemiddeld uurloon buiten beschouwing gelaten.²⁸

²⁷ In Bijlage 2 leggen wij de procedure om dit uurloon te berekenen uit.

²⁸ Het gaat hier om 12 schrijvers en 3 vertalers.

Figuur 5.4 Procentuele verdeling van het schrijvend uurloon naar auteursgroep (N=242, N=158, N=28)



Figuur 5.4 laat zien dat relatief veel schrijvers (68%) een schrijvend uurloon hebben tussen nul en tien euro. Daarbij moet bedacht worden dat het wettelijk minimumuurloon in 2014 € 8,56 was. Onder vertalers heeft 37% een uurloon in deze klasse. Van de schrijvers-vertalers valt 61% in deze klasse. De grootste groep vertalers (33%) heeft een uurloon tussen € 10 en € 15.

38% van de niet-geaffilieerde auteurs heeft een uurloon lager dan vijf euro. Dit geldt voor 26% van de geaffilieerde auteurs.

5.3 Uurloonregressie

Door middel van regressieanalyse is nagegaan in hoeverre het schrijvend uurloon samenhangt met een aantal beïnvloedbare en niet-beïnvloedbare kenmerken. Daarbij is gecorrigeerd voor onderlinge correlaties tussen die kenmerken. De coëfficiënten zijn daarom te interpreteren als eigenstandige effecten en de bijbehorende kenmerken als voorspellers van het uurloon. De resultaten van deze analyse staan in Tabel 5.2.

Auteurs met een universitaire opleiding verdienen met auteurswerkzaamheden € 2,67 per uur meer dan degenen met een opleiding lager dan WO. Deze extra beloning geldt los van de overige kenmerken. Vertalers verdienen per uur ruim drie euro meer dan schrijvers en vier euro meer dan degenen die het schrijverschap combineren met vertalingen. Ook senioriteit (het aantal jaren schrijfervaring) gaat samen met een hoger uurloon. Evenzo is er een significante relatie tussen de productie van het aantal geschreven boeken tot nu toe en het uurloon. Het aantal

vertaalde boeken is niet van invloed op het uurloon. Lidmaatschap van de VvL betekent een bijna twee euro hoger uurloon. De andere kenmerken zijn niet van significante betekenis, behalve leeftijd dat een negatief teken heeft. Dit betekent dat met de leeftijd het uurloon afneemt.²⁹

Tabel 5.2 Regressie analyse van het schrijversuurloon (N=400)

| Kenmerken | coëfficiënten |
|--|---------------|
| Leeftijd | -0,14** |
| Ervaring in jaarklassen (1-7) | 1,3** |
| Vrouw | 0,25 |
| Opleiding = wetenschappelijk onderwijs | 2,67** |
| Vertalers | 3,26** |
| Schrijvers-vertalers | -0,82 |
| Aantal geschreven boeken tot nu toe | 0,12** |
| Aantal vertaalde boeken tot nu toe | 0,01 |
| Heeft ooit van NLF subsidie gehad | 0,22 |
| Lid VvL | 1,84* |

** Significant met meer dan 95% betrouwbaarheid

*Significant met meer dan 90% betrouwbaarheid

Dit model kan gebruikt worden om met een gegeven set van kenmerken het uurloon van auteurs te berekenen die aan deze set voldoen. Bijvoorbeeld: ten opzichte van het gemiddelde uurloon (€ 9,65) heeft een schrijver die meer dan 20 jaar werkervaring heeft, wetenschappelijk is opgeleid, in zijn carrière 33 boeken heeft geschreven (drie keer het gemiddelde van 11) en lid is van de VvL een uurloon van € 16,11. Een vertaler die aan dezelfde kenmerken voldoet heeft een uurloon van € 15,71, tegenover een gemiddeld uurloon voor vertalers van €13,25.

Eerder zagen we dat vertalers ten opzichte van schrijvers gemiddeld € 3,26 meer verdienen. Wanneer we echter de vertaler en de schrijver met dezelfde kenmerken zoals hierboven beschreven met elkaar vergelijken zien we dat de schrijver toch een hoger uurloon heeft. Dit verschil in uurloon kan verklaard worden door het effect dat het aantal *geschreven* boeken heeft op het uurloon van schrijvers. Dit is twaalf cent meer per geschreven boek. Voor vertalers is dit slechts één cent meer per vertaald boek. Met andere woorden: hoewel een vertaler gemiddeld ruim drie euro meer verdient dan een schrijver, verdient een ervaren en productieve schrijver meer dan een ervaren en productieve vertaler.

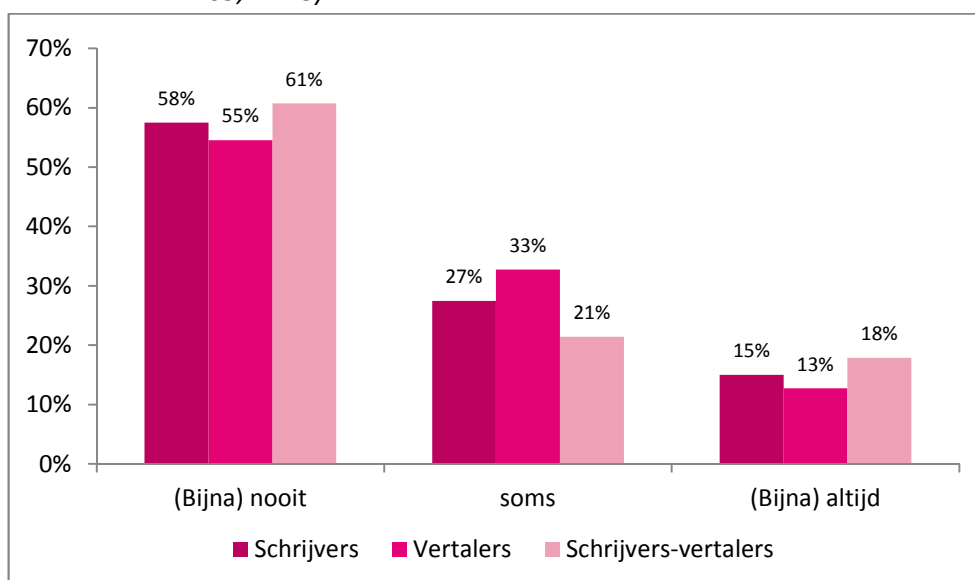
²⁹ Meestal neemt het uurloon van zelfstandigen met de leeftijd toe. Gezien de sterke samenhang tussen leeftijd, ervaringsjaren en productie moeten de effecten van deze kenmerken in samenhang met de leeftijd gezien worden. Een hogere leeftijd betekent immers meer ervaringsjaren en een groter productievolume. Het leeftijdseffect zit dus in die kenmerken en het effect van leeftijd zelf laat zich daarom niet goed interpreteren.

Uit de onderliggende correlaties blijkt dat het lidmaatschap van de VvL samenhangt met actief onderhandelen, gebruik maken van het modelcontract en bekendheid met de nieuwe Wet auteurscontractenrecht (zie volgend hoofdstuk voor de bespreking van deze kenmerken). VvL-lidmaatschap indiceert dus actieve betrokkenheid bij het vak. Dit levert een mogelijke verklaring voor het uurloon verhogende effect van dit lidmaatschap.

6 Onderhandelingspositie

De nieuwe Wet auteurscontractenrecht beoogt de onderhandelingspositie van onder meer schrijvers en vertalers te versterken. Om de effectiviteit van de wet te bepalen zal allereerst de onderhandelingspositie van schrijvers en vertalers voor de inwerkingtreding van de wet gemeten moeten worden. Daartoe is in de enquête gevraagd naar de mate waarin auteurs met exploitanten van hun werk onderhandelen en de mate waarin dit het gewenste resultaat heeft.

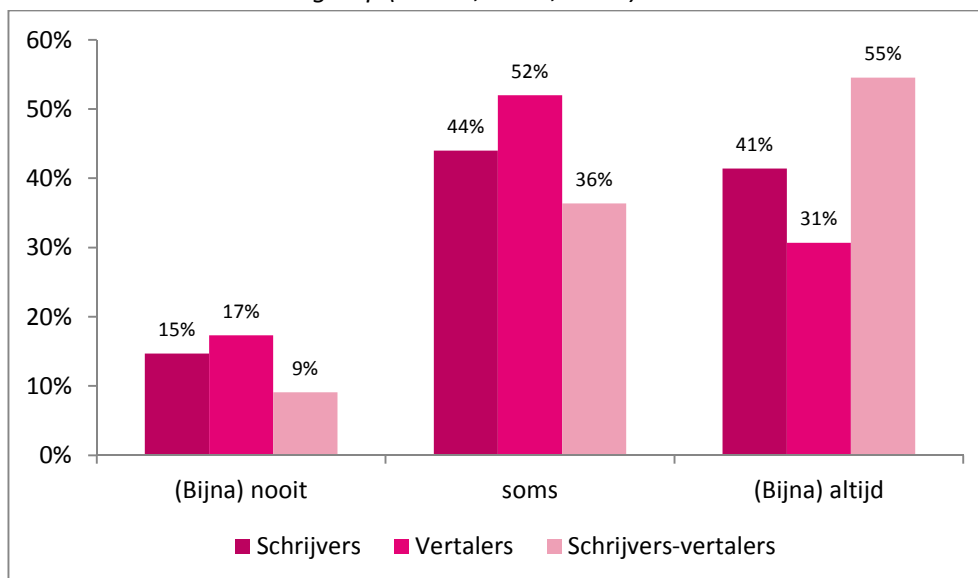
Figuur 6.1 De mate waarin auteurs onderhandelen, naar auteursgroep (N=273, N=165, N=28)



Figuur 6.1 laat zien dat de groepen auteurs niet sterk van elkaar verschillen in de mate waarin ze onderhandelen. De meeste auteurs (tussen de 55% en 61%) onderhandelen (bijna) nooit over contractvoorwaarden. Slechts een minderheid van de auteurs (tussen de 13% en 18%) doet dit (bijna) altijd.

De 202 auteurs die aangaven soms of (bijna) altijd te onderhandelen hebben we gevraagd in welke mate dit het gewenste resultaat levert.

Figuur 6.2 De mate waarin onderhandelingen het gewenste resultaat opleveren, naar auteursgroep (N=116, N=75, N=11)



Figuur 6.2 lijkt het spiegelbeeld van Figuur 6.1. Waar in Figuur 6.1 het zwaartepunt links lag (bijna nooit), ligt dat in Figuur 6.2 rechts (bijna altijd). Voor de meeste auteurs die onderhandelen levert onderhandelen redelijk vaak het gewenste resultaat op. Kortom, onderhandelen loont.

Dit is een opvallende bevinding omdat we hierboven hebben geconstateerd dat slechts minder dan de helft van de auteurs onderhandelt (202 van de 466). Onderhandelingen hebben toch vaak het gewenste resultaat voor de auteur die dit wel doet, zo blijkt. Of de nieuwe wet ervoor zorgt dat meer auteurs beter onderhandelen kan bepaald worden wanneer deze meting in de toekomst herhaald wordt.

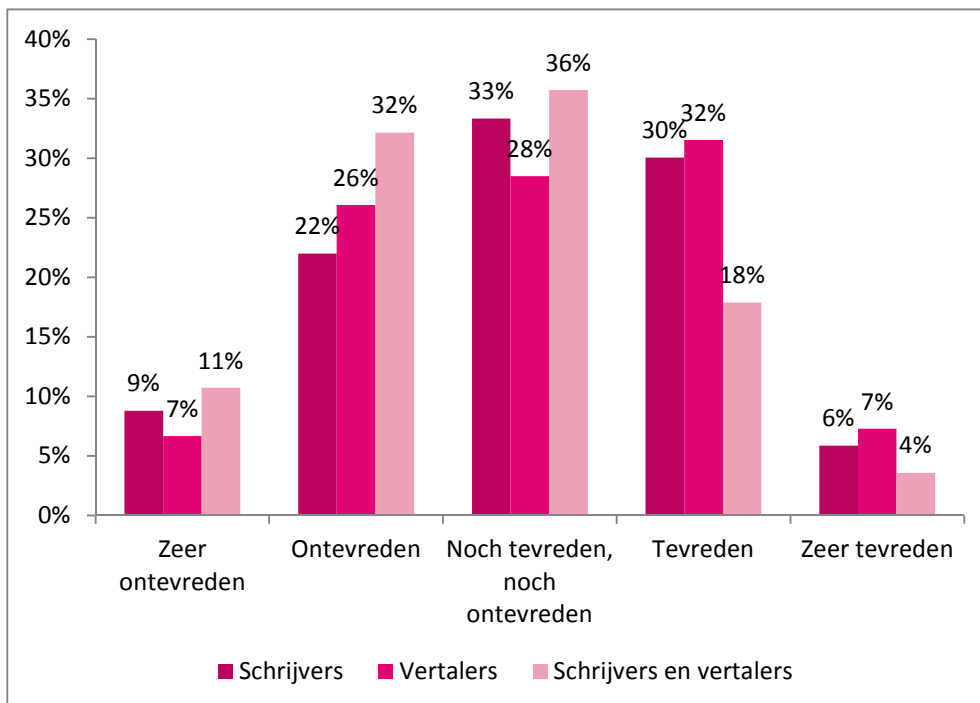
Je zou mogen verwachten dat auteurs met meer werkervaring vaker onderhandelen dan auteurs die net in het vak stappen. Immers, deze groep auteurs heeft al vaak met exploitanten gesproken over contractvoorwaarden en is goed op de hoogte. Dit blijkt niet het geval te zijn: auteurs die langer in het schrijversvak zitten blijken niet vaker te onderhandelen dan hun 'jongere' collega's.

7 Tevredenheid

7.1 Tevredenheid vergeleken tussen groepen

De tevredenheid van auteurs met hun inkomsten uit schrijf- of vertaalwerkzaamheden en hieraan gerelateerde werkzaamheden wordt in Figuur 7.1 weergegeven.

Figuur 7.1 Tevredenheid over inkomsten per auteursgroep (N=273, N=165, N=28)



Vertalers zijn het meest tevreden over hun inkomsten uit vertaal- en gerelateerde werkzaamheden. Deze groep auteurs verdient ook het grootste deel van hun inkomen hiermee. Schrijvers zijn weer meer tevreden dan schrijvers-vertalers: 36% van de schrijvers is tevreden of zeer tevreden; onder schrijvers-vertalers is dit 22%).

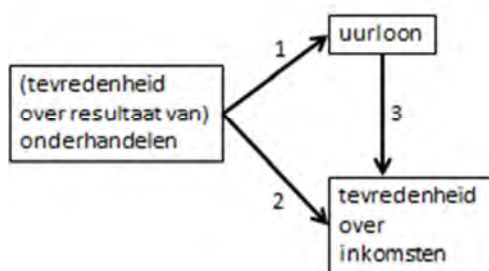
7.2 Bepalende factoren van tevredenheid

De tevredenheid van auteurs met hun schrijfinkomsten is groter onder de groep auteurs die aangaven resultaat te behalen met onderhandelingen. Dit blijkt uit

een regressieanalyse van de mate van tevredenheid.³⁰ Eerder zagen we dat onderhandelen loont. Nu kan daaraan worden toegevoegd dat onderhandelen niet alleen in materiële zin loont, maar ook de tevredenheid met de inkomsten verhoogt.

Uit de analyse blijkt dat daarnaast het uurloon van significant positieve invloed is op de tevredenheid met de inkomsten, dat wil zeggen dat de tevredenheid toeneemt met het uurloon. Dit is op zich een erg voor de hand liggende uitkomst. Maar het onderstreept ook nog eens het belang van onderhandelen. Auteurs die onderhandelen bereiken redelijk vaak het door hen gewenste resultaat; dit resultaat verhoogt hun uurloon (1) en verhoogt hun tevredenheid over dit loon (2) en verhoogt die tevredenheid nog eens extra via het hogere uurloon (3). Zie Figuur 7.2

Figuur 7.2 Effecten van onderhandelen over contractvoorwaarden



³⁰ De regressieanalyse levert de volgende lineaire vergelijking: $y = 1,88 + 0,05 x_1 + 0,28 x_2$ waarbij y de tevredenheid met de auteursinkomsten aangeeft x_1 het schrijvend uurloon is en x_2 aangeeft in hoeverre onderhandelingen met exploitanten het gewenste resultaat hebben opgeleverd.

8

Samenvatting en conclusies

Aanleiding voor het onderzoek

In 2008 heeft de VvL samen met Stichting Lira onderzoek laten doen naar de inkomsten van schrijvers en vertalers.³¹ Daarmee is een eerste inzicht in de inkomenspositie en de precieze inkomsten van auteurs gegeven. Het NLF en de VvL hebben twee aanleidingen om opnieuw onderzoek te vragen naar de inkomenspositie en de inkomsten(bronnen) van auteurs. Ten eerste is de noodzaak tot *ondernemerschap* voor schrijvers en vertalers toegenomen. Het gevolg hiervan kan zijn dat auteurs nieuwe, andere of supplementaire inkomstenbronnen aanboren. Ten tweede kunnen door de invoering van de *Wet auteurscontractenrecht* de inkomsten van schrijvers en vertalers in de toekomst toenemen. Deze wet beoogt namelijk de positie van schrijvers en vertalers in exploitatieonderhandelingen te verstevigen. Dit kan ertoe leiden dat schrijvers en vertalers beter in staat zijn hun belangen te behartigen in exploitatiecontracten, en hun inkomsten zien toenemen. Deze twee ontwikkelingen zijn de aanleiding om een inkomensonderzoek over de belastingjaren 2013 en 2014 onder in Nederlands woonachtige schrijvers en vertalers uit te voeren.

Vraagstelling

In overleg met het NLF en de VvL is een vragenlijst opgesteld die de inkomenspositie en inkomsten(bronnen) van schrijvers en vertalers onderzoekt. In totaal hebben 466 auteurs deelgenomen aan het onderzoek. Op basis van de gegevens van de 466 auteurs zijn analyses uitgevoerd. Hierin zochten wij antwoord op de vraag: *wat was het inkomen van schrijvers en vertalers woonachtig in Nederland in belastingjaren 2013 en 2014?* Deze vraag hebben wij uitgesplitst in vier deelvragen:

1. Wat is de samenstelling van de inkomsten van schrijvers en vertalers naar type werk en bron en naar hun affiliatie met het NLF en de VvL?
2. Waar besteden schrijvers en vertalers hun tijd aan? En wat is dan het 'uurloon' van schrijvers en vertalers?
3. Hoe exploiteren schrijvers en vertalers hun werk? In welke mate onderhandelen ze met exploitanten? En in hoeverre heeft dit het gewenste resultaat?
4. In hoeverre zijn schrijvers en vertalers tevreden over hun inkomsten (uit schrijf- of vertaalwerkzaamheden) en welke factoren liggen daaraan ten grondslag?

³¹ Binnema et al., 2008.

Inkomsten en inkomstenbronnen

Gemiddeld over 2013 en 2014 verdienen auteurs € 27.340 bruto per jaar. Uitgesplitst naar auteursgroepen verdienen schrijvers € 27.879, vertalers € 27.166 en schrijvers-vertalers € 23.112 bruto per jaar.

Auteurs ontvangen inkomsten uit verschillende bronnen:

- Voor schrijvers zijn royalty's (18%), een dienstverband (15%), honoraria (12%) en inkomsten uit een uitkering, pensioenvoorziening of kapitaal (12%) belangrijke inkomstenbronnen.
- Vertalers verdienen gemiddeld 56% van hun inkomen met honoraria. Zij hebben minder inkomsten uit dienstverband (5%) en verdienen vrijwel niets met gages, uitvoeringen, lezingen of optredens.
- Schrijvers-vertalers verdienen gemiddeld 30% van het totaalinkomen met honoraria en 18% in een dienstverband.

De inkomsten zijn onder te verdelen in inkomsten uit schrijf- of vertaalinkomsten en hieraan gerelateerde inkomsten, en niet gerelateerde inkomsten zoals loon uit dienstverband, uitkering, pensioen of opbrengsten van kapitaal. Voor de drie groepen geeft dit het volgende beeld:

- Schrijvers verdienen 55% (€ 15.016) van hun totaalinkomen uit schrijfinkomsten en hieraan gerelateerde inkomsten. Zij verdienen 45% (€ 12.863) uit niet gerelateerde inkomsten.
- Vertalers krijgen het grootste deel van hun inkomen uit vertaalinkomsten en hieraan gerelateerde inkomsten (79%; € 21.416). De overige 21% (€ 5.750) van hun inkomen zijn niet-vertaalgerelateerde inkomsten.
- Als auteurs in 2013 of 2014 een beurs of subsidie van het NLF ontvingen maakte deze 33% van hun schrijvers-inkomsten uit.
- Schrijvers-vertalers verdienen 51% (€ 11.816) van hun totaalinkomen uit schrijf- of vertaalinkomsten en hieraan gerelateerde inkomsten en 49% (€ 11.296) uit niet-gerelateerde inkomsten.
- Auteurs die met hun schrijver- of vertalerschap weinig verdienen (minder dan € 15.000 per jaar) zijn vaker niet-geaffilieerd aan het NFL of de VvL.

Schrijvers en schrijvers-vertalers verdienen naast schrijven (en vertalen) en hieraan gerelateerde werkzaamheden ongeveer de helft van hun inkomen met andere werkzaamheden of uit andere inkomstenbronnen. Vertalers verdienen bijna 80% van hun inkomen uit vertaalwerkzaamheden.

Auteurs die geaffilieerd zijn met het NLF en/of VvL lid zijn, verdienen gemiddeld ongeveer 70% van hun inkomen uit schrijf- of vertaal en hieraan gerelateerde werkzaamheden. Voor auteurs die niet aan het NLF en de VvL geaffilieerd zijn is dit 56%. Het gemiddelde totaalinkomen van geaffilieerde auteurs is met 31.000 euro per jaar 14 procent hoger dan het gemiddelde voor alle auteurs.

Tijdbesteding en uurloon

Wij hebben op basis van de inkomsten van de auteurs en de tijd die zij aan verschillende werkzaamheden besteden het bruto-uurloon per groep auteurs kunnen berekenen. Dit betreft het uurloon dat auteurs verdienen met schrijf- of vertaalwerkzaamheden en hieraan gerelateerd werk.

- Schrijvers hebben een gemiddeld uurloon van € 9,65. Ruim twee derde heeft een uurloon dat lager is tien euro. Gemiddeld spenderen zij 76% van hun werkweek aan schrijfwerk en hieraan gerelateerde werkzaamheden.
- Vertalers spenderen gemiddeld 86% van hun werkweek aan vertaalwerkzaamheden en hieraan gerelateerd werk. Zij hebben een gemiddeld uurloon van € 13,25.
- Schrijvers vertalers hebben een gemiddeld uurloon van € 9,50 en spenderen gemiddeld 65% van hun werkweek aan schrijf- en vertaalwerk en hieraan gerelateerde werkzaamheden.
- Schrijvers hebben een lager uurloon dan vertalers, maar verdienen toch meer. Dit komt doordat ze meer inkomsten hebben uit andere bronnen.

Regressieanalyse van het uurloon laat zien dat ervaring, opleiding en VvL-lidmaatschap een positief effect hebben op het uurloon. Uit de onderliggende correlaties blijkt dat het lidmaatschap van de VvL samenhangt met actief onderhandelen, gebruik maken van het modelcontract en bekendheid met de nieuwe Wet auteurscontractenrecht. VvL-lidmaatschap indiceert dus actieve betrokkenheid bij het vak. Wederom zijn de kleinverdienende auteurs vaker niet geaffilieerd. 38% van de niet-geaffilieerden heeft een uurloon lager dan 5 euro tegenover 26% van de geaffilieerden.

Modelcontracten worden vaker gebruik door geaffilieerde auteurs. Ook wanneer dit geen verplichting is. 84% van de geaffilieerde auteur maak altijd of soms gebruik van het Modelcontract. Slechts 35% van de niet geaffilieerde auteurs doet dit altijd of soms.

Exploitatie van eigen werk

Onderdeel van de nulmeting is het in kaart brengen van de tijd die auteurs spenderen aan exploitatie van eigen werk. Onder exploitatie van eigen werk verstaan wij het zelf exploiteren en distribueren van werk, bijvoorbeeld via internet, als onderhandelingen met derden over de exploitatie. De nieuwe wet beoogt namelijk de onderhandelingspositie van auteurs te versterken. De verwachting is dat auteurs hierdoor vaker zullen onderhandelen en hieraan dus meer tijd zullen besteden. Per week wordt door schrijvers en schrijvers-vertalers 3 uur besteed aan de exploitatie van hun eigen werk (waaronder onderhandelen met exploitanten). Vertalers besteden hier gemiddeld 1 uur per week aan.

Onderhandelen loont

Een meerderheid (56%) van de auteurs onderhandelt (bijna) nooit. De 202 auteurs die wel onderhandelen geven aan dat onderhandelen redelijk vaak het gewenste resultaat oplevert. Onderhandelen loont dus.

Tevredenheid

Van de drie auteursgroepen zijn vertalers het meest tevreden over hun inkomsten uit vertaalwerk en gerelateerde werkzaamheden (39% is tevreden of zeer tevreden). Schrijvers zijn weer meer tevreden dan schrijvers-vertalers: 36% van de schrijvers is tevreden of zeer tevreden; onder schrijvers-vertalers is dit 22%.

De tevredenheid is groter onder de groep auteurs die aangeven resultaat te behalen met onderhandelingen. Onderhandelen loont in materiële zin (het levert redelijk vaak de gewenste resultaten op) en het verhoogt de tevredenheid over de inkomsten. Uit analyse blijkt dat ook het uurloon de tevredenheid verhoogt. Dit onderstreept het belang van onderhandelen, want onderhandelen verhoogt het uurloon, verhoogt de tevredenheid over dit uurloon en verhoogt die tevredenheid nog eens extra via het hogere uurloon.

Toekomstige evaluatie van de Wet auteurscontractenrecht

Dit onderzoek geeft inzicht in de inkomenspositie en de inkomsten (bronnen) van auteurs. Daarmee voorziet het in de behoefte aan actuele en gedetailleerd informatie en is het tegelijkertijd een nulmeting. Door in de toekomst de omvang en samenstelling van de inkomsten, de exploitatie-activiteiten, het resultaat hiervan en de tevredenheid hierover herhaaldelijk te peilen kan de effectiviteit van de Wet auteurscontractenrecht worden vastgesteld.

Voorstellen tot verdieping

De bevindingen geven aanleiding tot enkele verdiepende vragen. Allereerst constateren wij dat het VvL-lidmaatschap een positief effect heeft op het uurloon van auteurs. VvL-lidmaatschap blijkt samen te hangen met actief onderhandelen, gebruik maken van het modelcontract en bekendheid met de nieuwe Wet auteurscontractenrecht. VvL-lidmaatschap lijkt daarmee actieve betrokkenheid bij het vak te indiceren. Zekerheid hierover is op basis van dit cijfermateriaal niet te geven. Verdiepend onderzoek zou zich kunnen richten op de vraag waarom auteurs lid zijn van de VvL en op welke manier dit hen helpt (en een effect heeft op het inkomen).

Een ander aanknopingspunt voor verdiepend onderzoek zien wij in de bevinding dat voor auteurs met een beurs of subsidie van het NLF deze beurs 33% van hun schrijvers-inkomsten uit maakt. Dit onderzoek kijkt echter alleen naar gemiddelden. Verdiepend onderzoek kan de bijzonderheden achter deze gemiddelden aan het licht brengen. Wij denken dan aan de betekenis van beurzen en subsidies voor verschillende typen auteurs.

Een ander punt is de interventielogica die aan de Wet auteurscontractenrecht ten grondslag ligt. Die kan met het hier gebruikte cijfermateriaal niet onderzocht worden. Vragen zijn dan:

- Delen auteurs de probleemstelling van de Wet?
- Hoe beoordelen ze de maatregelen om de positie van auteurs te versterken?
- Verwachten auteurs dat hun inkomsten zullen toenemen als gevolg van dergelijke maatregelen?

Literatuurlijst

Johnston, P. et al. (2014) *What are words worth now?*, Cardiff/London: Cardiff University/University of London.

Binnema, H., M. Bos en D. Verhue (2008) *Schrijfkosten van auteurs. De positie van schrijvers en vertalers*, Amsterdam: Veldkamp.

Born, A. van den (2013) *Het einde van de zelfstandigenaftrek De impact op de creatieve zelfstandigen*, Tilburg: Creatief Ondernemerschapslab.

CBS (2015) 'Zelfstandige verdient gemiddeld 38 duizend euro', persbericht, 27-10-2015.

Hugenholtz, P.B. en L. Guibault (2004) *Auteurscontractenrecht: naar een wettelijke regeling?*, Amsterdam: Instituut voor Informatierecht.

Leenheer, J., S. Bremer en J. Theeuwes (2008) *De economische omvang van het auteursrecht in Nederland*, Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.

Memorie van toelichting Wet auteurscontractenrecht (2012).

Ministère de la culture et de la communication (2016) *La situation économique et sociale des auteurs du livre*, Parijs: Ministère de la culture et de la communication.

SER (2016) *Verkenning arbeidsmarkt culturele sector*, Den Haag: SER.

VAV (2011) *Inkomsensonderzoek bij literaire auteurs in Vlaanderen*, Borgerhout: VAV.

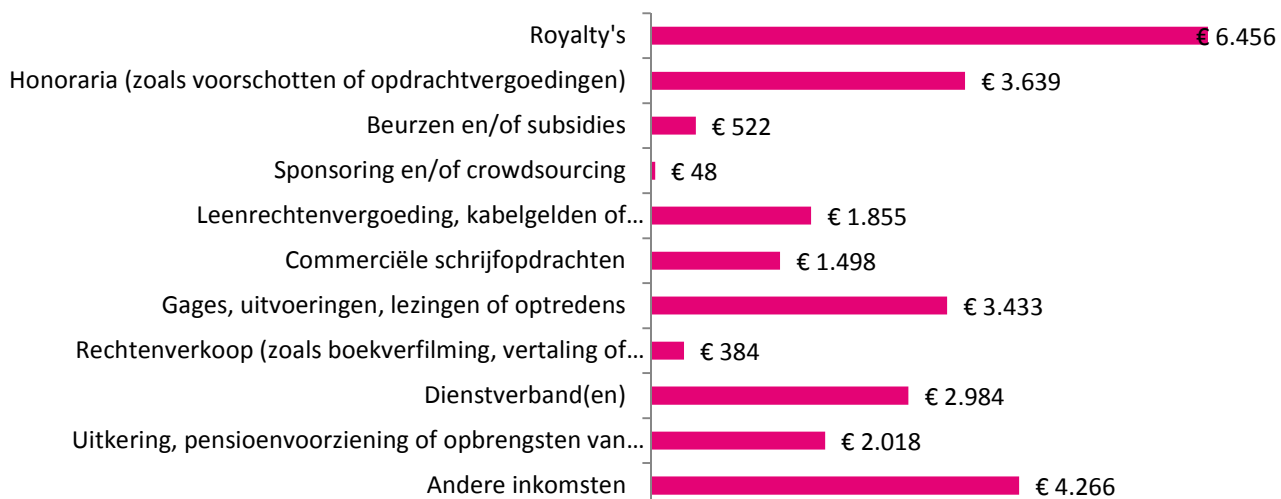
Weda, J., et al. (2011) *Wat er speelt. De positie van makers en uitvoerend kunstenaars in de digitale omgeving*. Amsterdam/Antwerpen: SEO Economisch Onderzoek/Universiteit Antwerpen.

Bijlage 1 Inkomsten per bron

Schrijvers van proza (N=240)



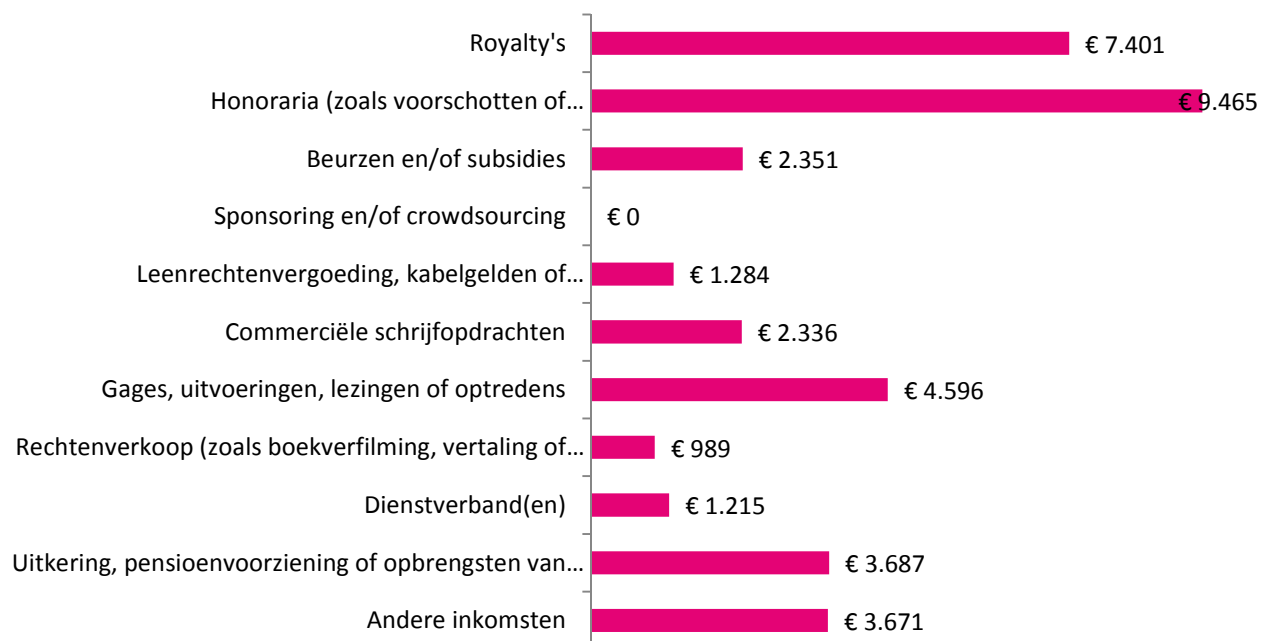
Schrijvers van kinder- of jeugdboeken (N=93)



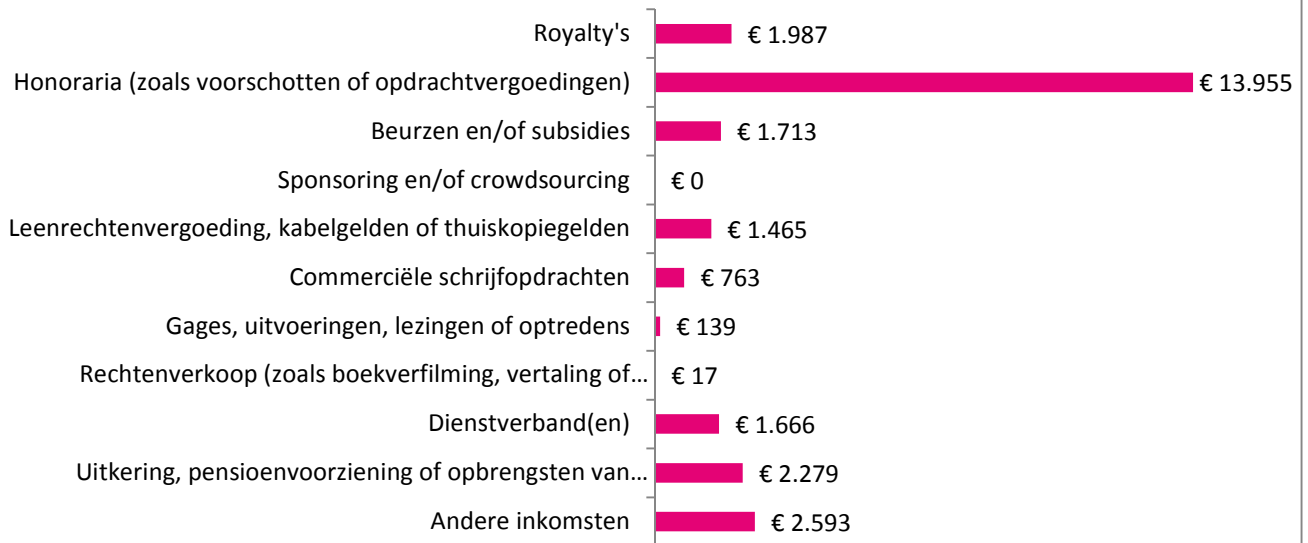
Dichters (N=43)



Schrijvers van theaterteksten (N=19)



Vertalers van fictie en non-fictie (N=193)



Bijlage 2 Procedure om uurloon te berekenen

Het uurloon is als volgt berekend:

1. Voor de verschillende soorten werkzaamheden is het gemiddelde aantal uren per week berekend over 2013 en 2014 (zie Tabel 5.1 Tijdbesteding in uren per week naar auteursgroep en werkzaamheden (N=254, N=161, N=28)Tabel 5.1);
2. De gemiddelde uren per week voor schrijf/vertaal en hieraan gerelateerde werkzaamheden (hieronder vallen: schrijf- en vertaalwerkzaamheden, aan schrijf- en vertaalwerkzaamheden gerelateerd werk en werkzaamheden gericht op de exploitatie van eigen werk) zijn opgeteld en vervolgens vermenigvuldigd met 52 om het gemiddelde uren per jaar te krijgen;
3. Per inkomstenbron in het gemiddelde inkomen over 2013 en 2014 berekend (zie Tabel 4.1);
4. De gemiddelde inkomsten per bron zijn opgeteld voor alle schrijf/vertaal en hieraan gerelateerde werkzaamheden. Hieronder vallen:
 - Royalty's
 - Honoraria (zoals voorschotten of opdrachtvergoedingen)
 - Beurzen en/of subsidies
 - Sponsoring en/of *crowdsourcing*
 - Leenrechtenvergoeding, kabelgelden of thuiskopiegelden
 - Commerciële schrijfoopdrachten
 - Gages, uitvoeringen, lezingen of optredens
 - Rechtenverkoop (zoals boekverfilming, vertaling of theaterbewerking)
5. De gemiddelde inkomsten uit schrijf/vertaal en hieraan gerelateerde werkzaamheden (uitkomst stap 4) zijn gedeeld door de gemiddelde uren per week schrijf/vertaal en hieraan gerelateerde werkzaamheden (uitkomst stap 2).

Na berekening van het uurloon blijkt dat er een aantal auteurs zijn die een uurloon hebben dat hoger is dan 50 euro. Hoewel na inspectie van de data de waarnemingen (uren dan wel inkomen) niet onrealistisch zijn bevonden, zijn deze auteurs niet meegenomen. Zij hebben namelijk met hun hoge uurloon een sterke invloed op het gemiddeld uurloon van de auteurs. Deze auteurs zijn wel meegenomen om de kenmerken te onderzoeken die van invloed zijn op het uurloon.

Bijlage 3 Vragenlijst

Vragenlijst Inkomensonderzoek schrijvers en vertalers

Welkom bij deze enquête. Dit onderzoek betreft de inkomsten van schrijvers en vertalers over de belastingjaren 2013 en 2014 en enkele aanverwante onderwerpen.

Invulinstructies

- U kunt terugbladeren in de vragenlijst, bijvoorbeeld om eerdere antwoorden aan te passen. Hiervoor gebruikt u de knop 'Vorige', of klikt u op de betreffende vraag. Na afronding van de enquête komt de weblink uit de uitnodigingsmail automatisch te vervallen. De weblink naar de enquête blijft zes weken actief.

Anonimiteitsgarantie

- De door u ingevulde vragenlijst wordt volledig anoniem verwerkt.
- Rapportage van onderzoeksresultaten vindt plaats op geaggregeerd niveau: de gepresenteerde resultaten zijn niet herleidbaar tot individuele personen.
- Individuele gegevens worden niet aan derden ter beschikking gesteld.

Klik op de knop 'Start de vragenlijst' om te beginnen met de enquête.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

1. Tot welke groep of groepen rekt u zichzelf? *Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.*

- Schrijvers van proza: fictie en non-fictie
 Schrijvers van kinder- of jeugdboeken
 Dichters
 Schrijvers van theaterteksten
 Vertalers van fictie en non-fictie
 Anders, namelijk _____

2. Had u in 2013 en/of 2014 inkomsten uit schrijf of vertaalwerkzaamheden?

- Ja → ga verder naar vraag 3
 Nee → Hartelijk bedankt voor uw medewerking. U behoort niet tot de doelgroep van dit onderzoek.
 Einde vragenlijst.

3. Hoeveel tijd besteedde u in 2013 en 2014 gemiddeld **in uren per week** aan de volgende werkzaamheden? *U kunt het aantal uur direct in het vakje typen. Als u het niet precies weet, maak dan een schatting*

| | 2013 | 2014 |
|--|--------|--------|
| Schrijf- en vertaalwerkzaamheden | ___uur | ___uur |
| Aan schrijf- en vertaalwerkzaamheden gerelateerd werk (bv. lezingen, uitvoeringen of optredens) | ___uur | ___uur |
| Werkzaamheden gericht op de exploitatie van eigen werk (bv distributie via internet, onderhandelen over rechten) | ___uur | ___uur |
| Andere niet aan schrijven of vertalen gerelateerde werkzaamheden | ___uur | ___uur |

4. In welk categorie vallen uw schrijf- of vertaal (gerelateerde) werkzaamheden in 2013 en 2014? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

- Boeken of bundels
- Journalistiek werk
- Wetenschappelijke boeken of teksten
- Recensies
- Theaterstukken
- Teksten voor commerciële doeleinden
- Optredens, lezingen of uitvoeringen
- Anders, namelijk _____

5. Kunt u per inkomstenbron aangeven hoeveel u **in belastingjaar 2013 en 2014** heeft verdiend? Het gaat hierbij om bruto-inkomsten. *Het gaat hierbij om bruto-inkomsten. U kunt het bedrag direct in het vakje typen. Als u het niet precies weet, maak dan een schatting.*

| | Bruto inkomsten 2013 | Bruto inkomsten 2014 |
|--|--------------------------------|--------------------------------|
| royalty's | € _____ | € _____ |
| honoraria (zoals bijvoorbeeld: voorschotten of opdrachtvergoedingen) | € _____ | € _____ |
| beurzen en/of subsidies | € _____ | € _____ |
| sponsoring en/of crowdsourcing | € _____ | € _____ |
| leenrechtenvergoeding, kabelgelden of thuiskopiegelden | € _____ | € _____ |
| Commerciële schrijfp opdrachten | € _____ | € _____ |
| gages, uitvoeringen, lezingen of optredens | € _____ | € _____ |
| rechtenverkoop (zoals bijvoorbeeld: boekverfilming, vertaling of theaterbewerkingen) | € _____ | € _____ |
| dienstverband(en) | € _____ | € _____ |
| uitkering, pensioenvoorziening of opbrengsten van kapitaal, zoals huur of rente | € _____ | € _____ |
| andere inkomsten | € _____ | € _____ |

6. Hebt u in 2013 en/of 2014 inkomsten ontvangen uit digitale exploitatie van uw werk (zoals bijvoorbeeld verkoop of uitlening van uw e-boek)?

- Ja → ga verder naar vraag 7
- Nee → ga verder naar vraag 8
- Weet ik niet → ga verder naar vraag 8

7. Wat waren uw **bruto-inkomsten** uit digitale exploitatie **in 2013 en 2014**? U kunt het bedrag direct in het vakje typen. Als u het niet precies weet, maak dan een schatting.

| 2013 | 2014 |
|---------|---------|
| € _____ | € _____ |

8. Hoe (on)tevreden was u over uw inkomsten in 2013 en 2014 uit schrijf- of vertaalwerkzaamheden en hieraan gerelateerde werkzaamheden?

- Zeer tevreden
- Tevreden
- Noch tevreden, noch ontevreden
- Ontevreden
- Zeer ontevreden

B

9. Kunt u aangeven hoeveel van de volgende werken van u uitgegeven of geproduceerd zijn in **2013 en 2014** en gedurende **uw hele carrière**? U kunt het aantal werken direct in het vakje typen.

| | 2013 | 2014 | Carrière |
|---|------|------|----------|
| Door u geschreven boeken | | | |
| Door u geschreven teksten (artikelen, columns enz. in kranten, tijdschriften of tekstbundels) | | | |
| Door u vertaalde boeken | | | |
| Door u vertaalde teksten (artikelen, columns enz. in kranten, tijdschriften of tekstbundels) | | | |
| Theaterteksten | | | |

10. Hoe lang bent u actief als schrijver of vertaler?

- Minder dan 1 jaar
- 1 tot 3 jaar
- 3 tot 5 jaar
- 5 tot 10 jaar
- 10 tot 15 jaar
- 15 tot 20 jaar
- Meer dan 20 jaar

C

11. Hebt u ooit beurzen en/of subsidies van het Nederlands Letterenfonds ontvangen?

- Ja → ga verder naar vraag 12
- Nee → ga verder naar vraag 14

12. Hoe belangrijk waren of zijn deze beurzen en/of subsidies voor uw totale inkomen?

- Zeer belangrijk
- Belangrijk
- Redelijk belangrijk
- Enigszins belangrijk
- Niet belangrijk

13. Hoe belangrijk waren of zijn deze beurzen en/of subsidies voor u voor de ontwikkeling van uw schrijf- of vertalerschap?

- Zeer belangrijk
- Belangrijk
- Redelijk belangrijk
- Enigszins belangrijk
- Niet belangrijk

D

Op 1 juli 2015 is de Wet auteurscontractenrecht van kracht geworden. Met deze wet wordt de positie van schrijvers en vertalers ten opzichte van de exploitanten van hun werk verbeterd. De volgende vragen gaan over deze wet en gerelateerde onderwerpen.

14. Bent u bekend met deze nieuwe wet?

- Ja
- Nee

15. Hoe vaak onderhandelt u met uw uitgeverij of producent over contractvoorwaarden?

- (Bijna) altijd
- Soms
- (Bijna) nooit → sla vraag 16 over

16. Hoe vaak leveren contractonderhandelingen het gewenste resultaat?

- (Bijna) altijd
- Soms
- (Bijna) nooit

Uit onderhandelingen tussen de Vereniging van Letterkundigen en de Literaire Uitgeversgroep is het Modelcontract ontstaan. Om in aanmerking te komen voor een beurs of subsidie van het Nederlands Letterenfonds moet er een Modelcontract tussen de auteur of vertaler en de uitgever zijn gesloten.

17. Maakt u gebruik van het Modelcontract?

- Ja, altijd
- Ja, soms
- Nee
- Ben niet bekend met het Modelcontract

E

18. Bent u lid van de Vereniging van Letterkundigen (VvL)?

- Ja
- Nee

19. In welk jaar bent u geboren?

_____ (JJJJ)

20. Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw

21. Wat is de hoogste opleiding die u met een diploma heeft afgesloten?

- Geen opleiding gevolgd/afgemaakt
- Basisonderwijs (lagere school)
- VMBO (LBO/MAVO)
- HAVO/VWO
- Middelbaar beroepsonderwijs (MBO)
- Hoger beroepsonderwijs (HBO)
- Wetenschappelijk onderwijs

22. Hebt u nog nadere opmerkingen en toelichtingen?

Nogmaals hartelijk bedankt voor uw medewerking

Bijlage 4 Aanschrijfmil

Geachte heer/mevrouw,

Welke invloed heeft de veranderende boekenmarkt op de inkomenspositie van schrijvers en vertalers? Een vraag die zowel de Vereniging van Letterkundigen (VvL) als het Nederlands Letterenfonds zich stelt. Om de aandacht te vestigen op die inkomenspositie en om hun beleid er beter op af te kunnen stemmen, voeren de VvL en het Nederlands Letterenfonds gezamenlijk een nationaal **onderzoek** uit naar de schrijf-, vertaal- en andere inkomsten van schrijvers en vertalers. Onderzoeksbureau APE voert dit onderzoek uit (zie: www.ape.nl).

Doel

Behalve inzicht in de inkomenspositie van schrijvers en vertalers levert dit onderzoek ook informatie over de werking van de Wet auteurscontractenrecht die op 1 juli 2015 van kracht werd. Deze wet heeft als doel de positie van auteurs en vertalers ten opzichte van de exploitanten van hun werk te versterken.

Omdat dit onderzoek de schrijf- en vertaalinkomsten in de jaren 2013 en 2014 betreft, biedt het inzicht in de inkomenspositie van schrijvers en vertalers voordat de wet van kracht werd (nulmeting). Door dit onderzoek na twee en na vier jaar te herhalen, kan het effect van deze nieuwe wet worden gemeten.

Privacy

APE heeft uw mailadres gekregen van de VvL of het Nederlands Letterenfonds. Uw mailadres wordt strikt vertrouwelijk behandeld en niet voor andere doelen dan voor de web-enquête gebruikt. APE is als onderzoeksbureau gebonden aan strikte privacyregels en zal uw gegevens met de grootste zorg behandelen en na het onderzoek vernietigen. De antwoorden die u invult zijn anoniem en zijn niet te herleiden tot u als persoon.

Pauseren

U kunt het invullen van de vragenlijst onderbreken door op 'Opslaan & Stoppen' te klikken. Via de startknop in deze uitnodigingsmail kunt u vervolgens terugkeren naar de enquête. U gaat dan verder op de plek waar u de vorige keer bent gebleven: de eerder ingevulde gegevens blijven bewaard.

De gegevens die u door deelname aan dit onderzoek levert, geven inzicht in de inkomenspositie van schrijvers en vertalers en het aandeel inkomsten dat uit creatieve arbeid wordt verkregen. Wij hopen daarom van harte dat u bereid bent de **enquête, liefst** zo snel mogelijk, in te vullen.

START VRAGENLIJST

Vragen?

Als u vragen heeft over het onderzoek of de vragenlijst kunt u contact opnemen met onderzoeker Stefan van der Veen via het volgende e-mailadres: s.vanderveen@ape.nl.

Met vriendelijke groet, namens het hele onderzoeksteam,

Stefan van der Veen

Onderzoeker

APE Public Economics BV.